

S
B
U
G
R
A
N
S
K
A
R
A
K
T
U
E
L
L
O
C
H
V
Ä
L
G
J
O
R
D
F
O
R
S
K
N
I
N
G
•
V
I
T
A
R
R
E
D
A
P
Å
V
I
L
K
E
N
E
F
F
E
K
T
O
L
I
K
A
I
N
S
A
T
S
E
R
H
A
R
O
M
D
E
T
F
I
N
N
S
N
Å
G
R
A
R
I
S
K
E
R
E
L
L
E
R
E
T
I
S
K
A
P
R
O
B
L
E
M
O
C
H
V
A
D
S
O
M
G
Ö
R
M
E
S
T
N
Y
T
T
A
F
Ö
R
P
E
N
G
A
R
N
A
I
N
O
M
O
M
R
Å
D
E
N
A
H
Ä
L
S
O
-
O
C
H
S
J
U
K
V
Å
R
D
T
A
N
D
V
Å
R
D
S
O
C
I
A
L
T
J
Ä
N
S
T
F
U
N
K
T
I
O
N
S
T
I
L
L
S
T
Å
N
D
-
O
C
H
F
U
N
K
T
I
O
N
S
H
I
N
D
E
R
S
A
M
T
A
R
B
E
T
S
M
I
L
J
Ö

2023

ÅRSREDOVISNING

Innehåll

Generaldirektörens förord	5
1 SBU förbättrar vård och omsorg	7
2 Resultatredovisning av SBU:s arbete	11
Projektverksamhet och uppdrag	11
– Slutredovisade regeringsuppdrag under 2023	12
– Pågående arbete med regeringsuppdrag	16
– Särskilda återrapporteringskrav	19
– Publicerade rapporter och överlämnade underlag	23
– Pågående arbete med rapporter och underlag	24
– Kostnader för projektverksamheten	25
Kommunikation och spridning	30
Samverkan	33
Internationellt arbete	37
Vetenskapliga kunskapsluckor	40
Arbetsmiljöns betydelse för uppkomst av sjukdom	43
Personal och kompetensförsörjning	44
Myndighetens interna utveckling och kvalitetssäkring	47
Verksamhetens totala kostnader och intäkter	49
3 Ekonomisk redovisning	51
Sammanställning av väsentliga uppgifter	51
Resultaträkning	52
Balansräkning	53
Anslagsredovisning	54
Redovisningsprinciper	55
Noter	56
– Resultaträkning	56
– Balansräkning	57
Övriga tilläggsupplysningar	60
– Ersättning till ledande befattningshavare och redovisning av andra uppdrag	61
4 Beslut	62
5 Bilagor	63

Generaldirektörens förord

Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) är genom sitt uppdrag att göra oberoende utvärderingar av metoder och insatser en angelägen myndighet för att samhällets resurser ska användas på bästa sätt och komma patienter, brukare och närstående till gagn. Tillsammans med andra aktörer bidrar SBU till en god och jämlik vård, omsorg och socialtjänst som bygger på bästa tillgängliga kunskap.

SBU har under en lång tid haft ett beslutande organ i form av en nämnd. Ett regeringsbeslut om en förändring i myndighetens instruktion ledde till att nämndens uppdrag upphörde den 1 juli 2023. Istället infördes ett insynsråd med uppdrag att säkerställa demokratisk insyn och medborgerligt inflytande i myndighetens arbete. Denna förändring har föranlett ett internt arbete för att utveckla framtagande, kvalitetssäkring och beslut av slutsatserna i myndighetens utvärderingar.

Arbetet med att utveckla våra kunskapsunderlag sett till relevans, tillförlitlighet och begriplighet fortgår i syfte att bidra med största möjliga nytta för mottagarna av våra rapporter. SBU arbetar fortsatt aktivt i Rådet för styrning med kunskap och i partnerskap med kommuner och regioner för att stärka samverkan och bidra till en tydlig och samordnad kunskapsstyrning. Under 2023 har SBU sammanställt kunskap om bland annat effektiva metoder och insatser för att förebygga ungdomskriminalitet och publicerat flera kunskapsunderlag inom aktuella ämnen såsom psykisk ohälsa och kvinnors hälsa. SBU har även bidragit med kunskaps-sammanställningar till flera offentliga utredningar och varit en aktiv remissinstans.

SBU:s samarbete internationellt, inom EU och inom Norden har fortsatt med ett intensivt mötesår 2023. Våra medarbetare har fördjupat sitt engagemang inom arbetet med att skapa ett internationellt nätverk för utvärderingar inom socialtjänstområdet (INSIA), där vi bland annat arrangerade den första internationella konferensen inom

ämnet i Stockholm. Inför implementeringen av den nya Europeiska HTA¹-förordningen anordnades två möten inom det svenska ordförandeskapet där SBU var medarrangör. Dessa möten har möjliggjort erfarenhetsutbyte, kunskapsdelning och stärkta nätverk inom den internationella HTA-sfären.

SBU har under året intensifierat myndighetens förändringsarbete för att säkerställa att myndighetens interna processer är ändamålsenliga och effektiva. I en omvärld som präglas av osäkerhet behöver SBU, precis som andra verksamheter, kontinuerligt utvär-

¹ HTA, Health Technology Assessment, är ett internationellt begrepp som innebär utvärdering av metoder inom hälso- och sjukvården.

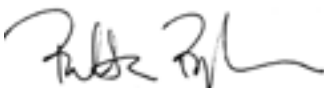
FOTO: MAGNUS GLÄNS/SVARTPUNKT AB

dera och utveckla hur vi löser vårt uppdrag. Under året som gick tog vi fram en ny vision och strategi för 2024–2028. Arbetet resulterade i en tydligare strategisk riktning, nya övergripande mål och en konkret verksamhetsplan för 2024. Medarbetarnas bidrag har möjliggjort en bred intern förankring och gett underlag för dialog, samhörighet och samsyn. Med en tydligare styrning genom planering och uppföljning av verksamheten kan vi bli effektivare, göra rätt prioriteringar och säkerställa att vi använder våra resurser optimalt.

SBU:s medarbetare och deras kompetens är grunden för myndighetens arbete. En satsning på kompetensutveckling gjordes under 2023, med både ett brett deltagande i externa kurser och konferenser samt i interna utbildningar. En god arbetsmiljö, sammanhållning och ett tillitsbaserat ledar- och medarbetarskap präglar det dagliga arbetet och är en förutsättning för att SBU:s medarbetare tillsammans ska förverkliga myndighetens uppdrag.

SBU spelar en betydelsefull roll i den statliga kunskapsstyrningen, men också för den praktiska forskningen och forskningsfinansiärerna. SBU:s arbete visar vilka metoder och insatser som har stöd i forskningen och pekar också på områden där forskningsunderlagen är otillräckliga. Vi bidrar på så sätt till ökad kvalitet och jämlikhet, men också till att samhällets resurser inom vård, omsorg och socialtjänst används på bästa sätt.

Avslutningsvis – ett särskilt tack till ledamöterna i SBU:s nämnd för deras fleråriga insatser för SBU. Tack också till vårt vetenskapliga råd och alla de externa sakkunniga och samverkanspartners som bidragit till myndighetens arbete under 2023. Till sist vill jag rikta ett innerligt tack till SBU:s medarbetare som med stort engagemang, djup kunskap och personligt intresse bidragit till vår utveckling och därmed också till utvecklingen av en kunskapsbaserad vård, omsorg och socialtjänst. Under 2024 arbetar vi vidare för att nå myndighetens nya vision: Vetenskaplig grund ger bättre hälsa och välfärd.

BRITTA BJÖRKHOLM
GENERALDIREKTÖR

1 SBU förbättrar vård och omsorg

SBU:s rapporter utgör viktiga underlag till andra myndigheters arbeten med att ta fram vägledningar, riktlinjer eller beslutsunderlag. De kan även användas som underlag vid statliga utredningar och lagstiftning. För en ökad kunskapsspridning ger SBU även stöd genom utbildning i metodkunskap och erbjuder en upplysningstjänst som svarar på frågor om metoder och insatser. Under 2023 lanserades en ny, webbaserad frågeportal. I detta avsnitt ges några exempel på hur SBU:s arbete når ut och bidrar till förändring.

SBU utbildar och sprider kunskap

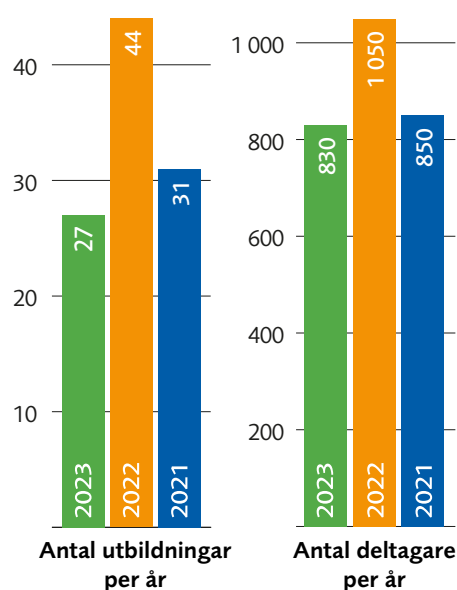
SBU har under året genomfört 27 utbildningsinsatser (se Figur 1.1) med en jämn fördelning mellan digitala och fysiska kurser. Insatserna omfattar både föreläsningar inom ramen för program som anordnas av högskolor och universitet, riktade föreläsningar eller kurser för andra myndigheter, samt längre kurser som anordnas av SBU. Majoriteten av deltagarna är medarbetare vid någon myndighet, anställda inom regionen eller på högskola eller universitet, många arbetar vid universitets- och högskolebiblioteken. Exempel på andra deltagare är personer som arbetar i Riksdagsförvaltningen, de regionala HTA²-organisationerna och personer inom kommunal verksamhet. SBU har under året bland annat ordnat anpassade utbildningar för Folkhälsomyndigheten, riksdagens utredningstjänst och verksamhetsutvecklare inom socialtjänsten. SBU har också fortsatt att anordna webinarier, detta år på temat litteratursökning.

Längden på utbildningarna har varierat från korta föreläsningar till längre utbildningar upp till 24 undervisningstimmar. Cirka 830 personer har deltagit i utbildningarna (se Figur 1.1). De vanligaste syftena har varit att lära ut hur man gör en systematisk översikt, samt hur man tolkar

och granskar publicerade systematiska översikter. SBU genomförde kursutvärderingar (svarsfrekvens 67 %) för nio av utbildningarna. Utvärderingarna visade att 94 procent³ ansåg att utbildningen varit bra eller mycket bra och att 91 procent skulle rekommendera den till en kollega. Majoriteten av deltagarna bedömde vidare att de skulle ha viss eller stor användning av innehållet i utbildningen i sitt arbete.

³ Jämförelsesiffror saknas för föregående år på grund av ny metod att genomföra kursutvärderingar 2023.

FIGUR 1.1 Antal utbildningar och antal deltagare under 2021–2023

² HTA, Health Technology Assessment, är ett internationellt begrepp som innebär utvärdering av metoder inom hälso- och sjukvården.

Underlag som stöd i beslutsfattande och vid lagstiftande

Många av SBU:s rapporter utgör viktiga underlag till andra myndigheters arbeten i att ta fram vägledningar, riktlinjer eller beslutsunderlag. Det innebär att rapporternas resultat först behandlas av mottagande aktör innan effekterna av SBU:s rapporter kan komma till praktisk användning. Ett exempel är SBU:s rapporter inom arbetsmiljöområdet som används vid bedömning av arbetsskadeärenden inom Försäkringskassan. De används även vid överklagande av beslut inom förvaltningsdomstolarna. Försäkringskassan betraktar rapporterna *Betydelsen av arbetsrelaterad stress för temporomandibulär dysfunktion* (publicerad 2023) samt *Arbetsmiljöns betydelse för besvär och sjukdom i nacke, axlar, armar och händer* (publicerad 2022) som primära kunskapskällor inom respektive område, båda används i handläggningen av arbetsskadeärenden. Utöver den nya kunskap som tillkommit i rapporterna har även utvecklingen av format och presentation av data bidragit positivt till Försäkringskassans handläggning. SBU:s rapport om arbetsmiljöns betydelse som publicerades 2022 omfattar många viktiga områden för Försäkringskassan och har legat till grund för åtgärder med syfte att öka kvalitet och rättssäkerhet i handläggningen. Försäkringskassans styrande och stödjande dokument *Förmåner vid arbetsskada Vägledning 2003:4 Version 20* har omarbetats och anpassats till den kunskap som presenteras i SBU:s rapport. Utbildningsinsatser som baseras på resultaten i SBU:s rapport har också genomförts bland handläggare på Försäkringskassan.

Ett annat exempel på praktisk användning är SBU:s underlag till Socialstyrelsens nationella screeningprogram. I januari 2023 publicerade SBU rapporten *Nyföddhets-*

FAKTARUTA 1 Kort om SBU

SBU är en enrådgivningsmyndighet som består av fyra utvärderingsavdelningar, en avdelning för kommunikation och en avdelning för verksamhetsstöd. Som stöd till generaldirektören finns rådgivande organ för kvalitetssäkring av myndighetens produkter och metoder, SBU:s nämnd (t.o.m. 2023-06-30) samt SBU:s vetenskapliga råd. Vid SBU finns även ett insynsråd (fr.o.m. 2023-07-01) som ska utöva insyn i verksamheten och ge generaldirektören råd.

SBU granskar och sammanställer aktuell och välgjord forskning inom områdena hälso- och sjukvård, tandvård, socialtjänst, funktionstillstånd och funktionshinder samt arbetsmiljöns betydelse för uppkomst av sjukdom. SBU tar reda på vilken effekt olika metoder och insatser har, om det finns några risker eller etiska problem och vad som gör mest nytta för pengarna. Där det är möjligt inkluderas jämställdhetsperspektiv i utvärderingarna. Vi identifierar även metoder och insatser vars effekter det saknas tillräcklig kunskap om, och prioriterar vilka kunskapsluckor som är mest angelägna att fylla med hjälp av praktisk forskning. SBU utgår då från brukares, patienters, klienters, närståendes och vårdpersonals perspektiv.

*screening för spinal muskelatrofi (SMA)*⁴ efter förfrågan från Socialstyrelsen. Enligt Socialstyrelsens rekommendationer, som publicerades i augusti 2023, bör hälso- och sjukvården erbjuda screening för SMA hos nyfödda. SMA ska ingå i nyföddhetscreeningen genom det så kallade PKU-provet.

Ett tredje exempel är SBU:s utvärdering av forskning om att ta det första läkemedlet vid medicinsk abort i hemmet, vilken publicerades i maj 2023. Rapporten visade att det är lika effektivt och säkert att ta läkemedlet mifepriston i hemmet som på vårdinrättning. För att det ska bli möjligt att ta mifepriston i hemmet krävs dock en ändring i den reglering som finns kring aborter. I juni 2023 tillsatte regeringen en utredning om förändringar i abortlagstiftningen (Dir. 2023:89) som ska föreslå hur medicinsk abort ska kunna genomföras i hemmet. I arbetet ska utredaren särskilt beakta SBU:s rapport.

⁴ SMA är en grupp ärftliga neuromuskulära sjukdomar där de motoriska nervcellerna bryts ner. Idag finns det tre godkända genbaserade terapier som kan stoppa eller bromsa sjukdomsförloppet vid SMA.

Upplysningstjänsten som stöd i beslutsfattande

SBU:s upplysningstjänst (Upplysnings-tjänsten) (beskrivs ytterligare på sida 19 och framåt) besvarar frågor om metoder eller insatser från beslutsfattare inom hälso- och sjukvård, socialtjänst och myndigheter. Den tar också emot frågor från utredningar som behöver ett vetenskapligt underlag. De specifika frågorna fastställs i dialog med frågeställaren. Svaren från Upplysnings-tjänsten baseras på en litteratursökning i vetenskapliga databaser och svaren utformas efter frågeställarens behov och tidskrav. Vanligtvis redovisas resultaten från valgjorda systematiska översikter som undersökt den aktuella frågan. Till vissa myndigheter har SBU levererat listor med artiklar som Upplysningstjänsten sökt fram och bedömt som relevanta för frågeställningen. Frågeställaren erbjuds även stöd vid tolkning av resultaten eller granskning av studiernas risk för bias (risk för snedvridning).

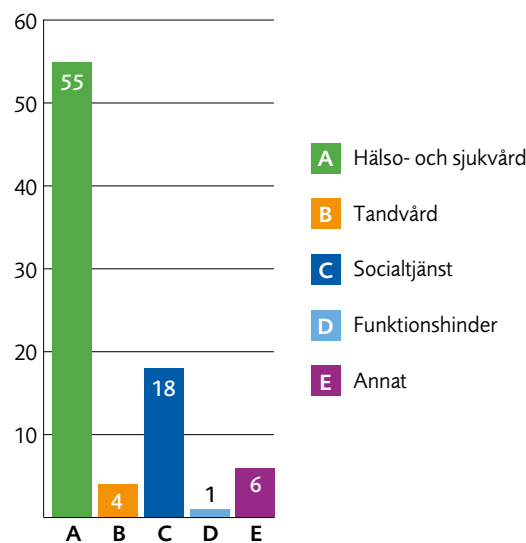
I en enkätundersökning (svarsfrekvens 63 %) som skickades till 16 frågeställare från verksamheter som har fått ett svar från SBU:s upplysningstjänst återkom 10 av dessa med svar. Av dem var 76 procent rådgivare till beslutsfattare på organisationsnivå och 24 procent var beslutande på patient- eller klientnivå. Liksom föregående år ansåg alla respondenterna att Upplysningstjänstens svar helt eller delvis svarade på deras fråga och att omfattningen på svaret var bra. Alla svarade även att de kunde använda svaren helt eller delvis som planerat, vilket är en positiv ökning jämfört med 2022 (2022: 85 %). Den främsta anledningen till att ett svar inte helt kunde användas som tänkt var att det saknas forskning och att underlaget därför är otillräckligt. Upplysningstjänstens svar medförde en förändring inom organisation i 20 procent av fallen, av arbetsmiljö i 20 procent, av arbetssätt i 40 procent, för patientsäkerhet i 30 procent och för ekonomi i 10 procent av fallen. Alla de som besvarat SBU:s enkät-

undersökning uppgav att de har spridit Upplysningstjänstens svar vidare till kollegor, vilket även det är en positiv ökning jämfört med 2022 (2022: 92 %). Information om svaren får också spridning genom att SBU för dessa vidare till nätverk inom myndighetens verksamhetsområden, till SBU:s vetenskapliga råd samt till berörda professionsorganisationer.

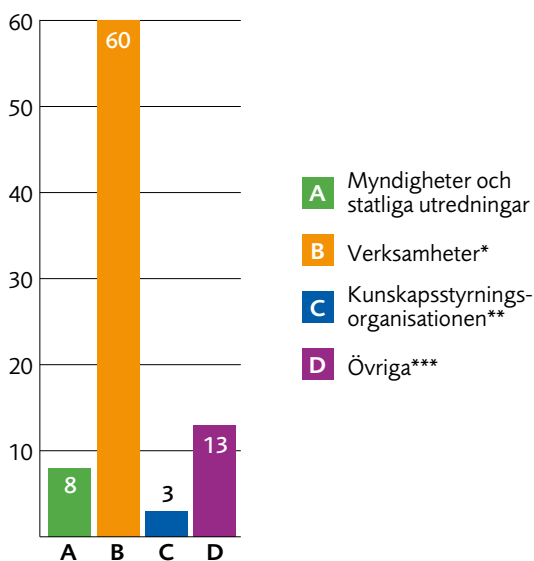
SBU lanserade i början av 2023 en ny webbaserad frågeportal, Fråga SBU⁵, för att de frågeställare som har frågor om metoder och insatser skulle få en tydligare ingång till myndighetens frågetjänst. Den nya frågeportalen hanteras av Upplysningstjänsten med stöd av interna sakkunniga och områdesansvariga chefer. Under året har 84 frågor inom olika ämnesområden (se Figur 1.2) inkommit till portalen. Majoriteten av de mottagna frågorna har kommit från yrkesverksamma inom hälso- och sjukvård (se Figur 1.3).

⁵ www.sbu.se/sv/om-sbu/fraga-sbu/

FIGUR 1.2 Vad handlade frågorna till frågeportalen om?

FIGUR 1.3 Vilka ställde frågor till SBU:s frågeportal?

* Yrkesverksamma inom områdena hälso- och sjukvård, socialtjänst, funktionstillstånd- och funktionshinder samt tandvård.

** Nationellt system för kunskapsstyrning hälso- och sjukvård; Nationella programområden (NPO), Regionalt cancercentrum och andra regionala utvecklingsenheter.

*** Forskare, studenter, företag, privatpersoner m.fl.

Av de inkomna frågorna var 24 av dessa lämpliga att besvara med Upplysningstjänstens metod och en (1) fråga kom att hanteras i form av SBU:s publikationstyp SBU Kommenterar. Upplysningstjänsten kunde även hänvisa 21 frågeställare till befintliga rapporter eller pågående projekt. nio frågeställare hänvisades till annan ansvarig myndighet. Fyra frågeställningar som var alltför omfattande för att passa Upplysningstjänstens metod prövades som potentiella utvärderingsprojekt av SBU:s ledning. Det var 25 frågor som avslutades utan sammanställning av vetenskaplig kunskap. Vanliga anledningar till avslut utan sammanställning av vetenskaplig kunskap var att frågan inte tillhörde SBU:s verksamhetsområden eller att frågeställaren inte var beslutsfattare och därför inte tillhörde Upplysningstjänstens målgrupp (exempelvis forskare, studenter eller företag).

Utveckling för ökad effektivitet och kvalitet

SBU arbetar kontinuerligt med att öka effektiviteten och att säkerställa kvaliteten i myndighetens publikationer. Digitala verktyg som utvecklats för att stödja arbetet kan bidra till ökad effektivitet och kvalitets-säkring i arbetet med systematiska sammanställningar av forskning. Ett exempel är Covidence, ett webbaserat program som stödjer hanteringen av studier i en litteraturöversikt. Covidence introducerades i enstaka projekt på SBU för cirka fem år sedan och används nu brett i verksamheten (2023: 48 projekt, 2022: 35 projekt, 2020: 4 projekt). Covidence har förenklat hanteringen och samtidigt bidragit till kvalitet i arbetet med referenshantering, relevansgallring och kvalitetsbedömning av studier.

Ett annat exempel är RevMan Web som används för beräkning av metaanalyser. Sedan 2022 erbjuder SBU medarbetarna tillgång till RevMan Web och under 2023 har drygt 20 medarbetare anslutit sig till SBU:s grupplicens och använt verktyget i sitt arbete. Det är en molnbaserad tjänst som gör det möjligt för deltagarna i projektet att gemensamt bearbeta litteratursökningar, studier och data. SBU har även testat verktyget EPPI-Reviewer, ett mer flexibelt och kraftfullt program än det tidigare beskrivna Covidence. Resultatet av testet får avgöra om programmet ska erbjudas i fler projekt framöver.

2 Resultatredovisning av SBU:s arbete

Projektverksamhet och uppdrag

Under 2023 har SBU avslutat flera regeringsuppdrag, rapporter och vetenskapliga underlag, besvarat frågor om metoder eller insatser och registrerat kunskapsluckor i databasen för vetenskapliga kunskapsluckor (se Tabell 2.1). Myndigheten har även hanterat 35 inkomna remisser (2022: 44 st., 2021: 47 st.) från departement och myndigheter samt från Nationellt system för kunskapsstyrning hälso- och sjukvård (Sveriges regioner i samverkan). Antalet slutförda publikationer och vetenskapliga underlag varierar mellan åren. Den huvudsakliga anledningen är att de mest omfattande underlagen tar lång tid att genomföra och givna regeringsuppdrag kommer i ojämn takt, varför 2023 ägnats åt att starta och slutföra ett flertal projekt som kommer att publiceras kommande år. Processen för SBU Kommenterar har genomgått ett utvecklingsarbete under året och har därför genererat något färre publiceringar än tidigare. Det antal vetenskapliga kunskapsluckor som registreras beror på vilka ämnesområden som utretts på SBU

TABELL 2.1 Antal publikationer och underlag

	2023	2022	2021
SBU Utvärderar	2	11	11
SBU Kartlägger	1	0	2
SBU Bereder	11*	7	6
SBU Kommenterar	3	10	5
SBU:s upplysningstjänst	45	34	43
Prioritering av vetenskapliga kunskapsluckor	2	2	2
Vetenskapliga kunskapsluckor	545	227	155

* Inkluderar en bilaga till tidigare publicerad rapport.

och i Socialstyrelsens nationella riktlinjer och i vilken omfattning de är beforskade. Identifieras större forskningsbehov registreras fler vetenskapliga kunskapsluckor. En större andel kunskapsluckor registrerades 2023 jämfört med föregående år och mer än hälften av dessa gäller metoder och insatser inom området funktionstillstånd och funktionshinder.

Slutredovisade regeringsuppdrag under 2023

Utbilda och sprida kunskap om vetenskapliga kunskapssammanställningar inom socialtjänsten

SBU har, sedan 2017, framgångsrikt utbildat och spridit kunskap om vetenskapliga kunskapssammanställningar inom socialtjänsten och funktionshinderområdet. Genom målriktade utbildningar och andra kunskapshöjande insatser har SBU ökat medvetenheten och främjat användningen av effektiva metoder och insatser samt betydelsen av vetenskaplig forskning på nationell, regional och lokal nivå. Genom nära samverkan och dialog med andra kunskapsstyrande aktörer i Sverige har SBU bidragit till en förstärkt forskningskultur inom utbildning, utveckling och praxis för socialtjänst- och funktionshinderområdet.

Uppdraget slutredovisades till Socialdepartementet i februari 2023. SBU har därefter valt att fortsätta med arbetet mot en mer kunskapsbaserad socialtjänst genom

anpassade och riktade utbildningsinsatser, samverkan och samordning i nätverk, samt ändamålsenlig spridning av framtagna kunskapsunderlag.

Prioritera vetenskapliga kunskapsluckor inom området lipödem

SBU har låtit personer med erfarenhet av lipödem, närstående och vårdpersonal inom området gemensamt prioritera vilken framtida forskning de tycker är viktigast inom diagnostik, bemötande och behandling av lipödem. Syftet var att tydliggöra behovet av forskning på området för forskare och forskningsfinansiärer. Projektet innefattade en insamling av forskningsfrågor och därefter en prioritering av dessa. De fem högst prioriterade forskningsfrågorna rörde vilka diagnostiska kriterier som behövs för en diagnos av lipödem, effekten av manuella behandlingar, fettsugning, hormonella läkemedel samt vilka utfall som är viktiga

FAKTARUTA 2.1 SBU:s publikationstyper

SBU Utvärderar – en systematisk översikt av det vetenskapliga underlaget för positiva och negativa effekter på hälsa, socialt liv eller funktionstillstånd för en metod eller insats. Beroende på frågans art kan rapporten även innehålla analyser av ekonomiska och etiska aspekter. Ämnessakkunniga deltar i arbetet och rapporten granskas av oberoende experter. Rapportens slutsatser fastställs av SBU:s nämnd.*

SBU Kartlägger – systematiska översikter inom ett fält identifieras och kvalitetsgranskas av ämnessakkunniga samt av oberoende experter. Syftar till att ringa in områden där det finns evidens och peka på områden där säker kunskap saknas (vetenskapliga kunskapsluckor).

SBU Bereder – beredning av frågor för andra myndigheters eller uppdragsgivares verksamhet eller beslut. Kunskapsunderlag tas fram av SBU i samarbete med ämnessakkunniga.

SBU Kommenterar – andra aktörers systematiska översikter kvalitetsgranskas av medarbetare på SBU och kommenteras ur ett svenskt perspektiv av ämnessakkunniga. Rapporten granskas av oberoende experter.

SBU:s upplysningstjänst – en strukturerad litteratursökning som besvarar avgränsade frågor om vilka relevanta översikter och studier som finns. SBU bedömer risken för bias i systematiska översikter och vid behov även kvalitet och överförbarhet av resultaten i hälsoekonomiska studier. Svaret utformas av medarbetare på SBU, vid behov med stöd av ämnessakkunnig.

Prioritering av vetenskapliga kunskapsluckor – prioritering utifrån brukares, patienters, klienters, närståendes och vårdpersonals perspektiv på vilka forskningsfrågor som är mest angelägna att täppa till med praktisknära forskning.

Vetenskapliga kunskapsluckor – SBU identifierar metoder och insatser vars effekter det saknas tillräcklig kunskap om, och registrerar dessa i en databas.

* Nämndens uppdrag upphörde den 1 juli 2023.

att mäta i behandlingsstudier. Då forskning i stor utsträckning sker internationellt är en artikel inskickad till en internationell vetenskaplig tidskrift för ytterligare spridning av resultatet.

Uppdraget redovisades till Socialdepartementet i mars 2023 och SBU publicerade rapporten *Prioritering av forskningsfrågor gällande diagnostik, behandling och bemötande av personer med lipödem*.

Identifiera viktiga patientrelaterade utfallsmått inom området vulvodyni

SBU identifierade 2021 ett behov av ökad enhetlighet i de utfall som följs upp och mäts i behandlingsstudier på personer med provocerad vulvodyni⁶. Myndigheten har nu lett ett projekt med stort internationellt deltagande där patienter tillsammans med forskare och yrkesverksamma prioriterat vilka utfall som är viktigast att mäta. Sex utfall prioriterades som så viktiga att de alltid bör mätas. Det har funnits ett stort intresse från forskare kring projektet och dess resultat. Projektet har presenterats på flera internationella konferenser inom området och en artikel har skickats in till den vetenskapliga tidskriften *The Journal of Sexual Medicine*.

Uppdraget redovisades till Socialdepartementet i mars 2023 och SBU publicerade rapporten *Prioriterade utfall för behandlingsstudier gällande provocerad vulvodyni (vestibulit)*.

Systematisk översikt av publicerad forskning avseende positiva och negativa effekter av medicinsk abort i hemmet

SBU har på uppdrag av regeringen utvärderat det vetenskapliga stödet för att vid en medicinsk abort ta läkemedlet mifepriston i hemmet. Vid en medicinsk abort tas två läkemedel, mifepriston och därefter misoprostol. I Sverige tas mifepriston på vård-

inrättning som en följd av den reglering som finns inom området. Vid tidig graviditet kan den andra delen av behandlingen och aborten ske i hemmet. Resultaten visade att varken effektivitet eller säkerhet påverkas av om mifepriston tas hemma eller på vårdinrättning. Acceptansen för att ta mifepriston i hemmet var hög. Kvinnornas självbestämmande skulle öka och vården skulle bli mer jämlik i landet om mifepriston kunde tas i hemmet. SBU:s rapport bidrar till den utredning om förändringar i abortlagstiftningen (Dir. 2023:89) som regeringen tillsatte i juni 2023.

Uppdraget redovisades till Socialdepartementet i maj 2023 och SBU publicerade rapporten *Utvärdering av att ta det första läkemedlet (mifepriston) utanför vårdinrättning vid medicinsk abort*.

Förstudie om alternativa metoder till tvångsåtgärder inom Statens institutionsstyrelse, den psykiatriska tvångsvården och den rättspsykiatriska vården

Genom uppdrag från regeringen 2022 har SBU genomfört en förstudie om alternativa metoder och arbetssätt till tvångsåtgärder inom Statens institutionsstyrelses verksamhet samt inom den psykiatriska tvångsvården och den rättspsykiatriska vården. SBU föreslog i förstudien ett fortsatt uppdrag om att göra systematiska kunskapsammansättningar av följande områden:

- konsekvenser av olika tvångsåtgärder och alternativ till dessa för barn och unga i institutionsvård
- samband mellan minskad användning av avskiljning/fastspänning och förekomst av andra tvångsåtgärder.

Uppdraget redovisades till Socialdepartementet i maj 2023. I juni fick SBU därefter ett regeringsuppdrag som ett resultat av förstudien.

⁶ Alternativ benämning för vulvodyni: vestibulit.

Sammanställa och tillgängliggöra kunskap om olika tobaks- och nikotinprodukters skadeverkningar

SBU har tillsammans med Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen tagit fram kunskapsunderlag om tobaks- och nikotinprodukters skadeverkningar. Uppdraget har samordnats av Folkhälsomyndigheten. SBU har bidragit genom att återge resultaten från myndighetens rapport *Samband mellan snus, e-cigarettor och tobaksrökning* som publicerades 2020, och stöttat Folkhälsomyndigheten genom en kompletterande kartläggning av litteratur.

Uppdraget redovisades av Folkhälsomyndigheten till Socialdepartementet i juni 2023 och Folkhälsomyndigheten publicerade rapporten *Kunskap om tobaks- och nikotinprodukters skadeverkningar*.

Kunskapsunderlag om insatser inom det brottsförebyggande området

SBU har genom ett uppdrag utvärderat psykosociala insatser i syfte att förebygga och minska gängkriminalitet bland barn och unga vuxna. Utvärderingen visade att skolbaserade interventioner riktade till mellanstadieelever kan förebygga gängmedlemskap, att interventioner baserade på fokuserad avskräckning⁷ kan leda till minskat skjutvapenvåld, att insatser mot öppna drogmarknader kan minska narkotikabrott, samt att insatser under kriminalvårdens frivård kan minska återfall i kriminalitet. Rapporten belyste även etiska hinder och dilemman som måste övervägas vid implementering av evidensbaserade metoder för denna målgrupp. SBU:s kunskapsunderlag är därför av värde i valet av kunskapsbaserade metoder och insatser för beslutsfattare och yrkesverkssamma inom socialtjänst, kriminalvård, skola, polis, fritidsverksamhet och civilsamhälle. SBU kan därför bidra med denna

rapport till förbättrade åtgärder för unga kriminella i samhället.

Uppdraget redovisades till Socialdepartementet i december 2023 och SBU publicerade rapporten *Psykosociala insatser för att förebygga och minska gängkriminalitet bland barn och unga vuxna*.

Sammanställa kunskap om metoder och insatser för att förebygga ungdomskriminalitet eller förhindra fortsatt ungdomskriminalitet

SBU har genomfört en omfattande kartläggning av nordiska kunskapsinsamlingar om brottsförebyggande metoder för barn och unga inom det sociala området. Genom att analysera likheter och skillnader mellan länderna har arbetet tydliggjort befintlig kunskap samt identifierat kunskapsluckor, vilket skapar grund för utbyte av erfarenheter mellan de nordiska länderna. Rapporten har relevans för beslutsfattare på nordisk, nationell, regional och lokal nivå och kan bidra till ett mer samordnat och kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete i Norden.

Uppdraget redovisades till Socialdepartementet i december 2023 och SBU publicerade rapporten *Nationella kunskapsinsamlingar om metoder och insatser för att förebygga ungdomskriminalitet*.

Kunskapsunderlag till nationella riktlinjer för förlossningsvården

SBU fick i uppdrag 2022 att bistå Socialstyrelsen i arbetet med att ta fram nationella riktlinjer för förlossningsvården. SBU har under 2023 överlämnat ett kunskapsunderlag som inkluderar hälsoekonomiska aspekter som Socialstyrelsen har använt för sina rekommendationer. Underlaget innefattade tillstånds- och åtgärdspar⁸ för hemförlossning, induktion i graviditetsvecka 41, huruvida en eller två personer ska

⁷ Engelska: Focused deterrence (FD). FD har utvecklats i USA med syftet att minska allvarlig kriminalitet.

⁸ I Socialstyrelsens arbete med en riktlinje skapas en lista med tillstånd och åtgärder, läs mer på www.socialstyrelsen.se

diagnosticera förlossningsbristningar efter förlossningen, betydelsen av en barnmorska närvarande i förlossningsrummet under den aktiva förlossningsfasen, intagningstest med kardiokografi (CTG) vid ankomst till förlossning, samt effekten av att bibehålla samma barnmorsketeam under graviditet, förlossning och eftervård. Under 2024, när Socialstyrelsens riktlinjer har varit på ute på remiss, kommer SBU att uppdatera det vetenskapliga underlaget.

Kunskapsunderlag till nationella riktlinjer för ätstörningsvården

SBU fick 2022 även i uppdrag att bistå Socialstyrelsen i arbetet med nationella riktlinjer för vård vid ätstörningar. SBU har under 2023 tagit fram och överlämnat kunskapsunderlag för 23 så kallade tillstånds- och åtgärdspar till Socialstyrelsen för arbetet med nationella riktlinjer. De underlagen som tagits fram sammanfattar kunskapsläget om olika behandlingar av barn och vuxna med anorexia nervosa, bulimia nervosa och hetsättningsstörning: familjebaserad terapi, kognitiv beteendeterapi i olika format, dialektisk beteendeterapi och olika läkemedelsbehandlingar. För bulimia nervosa och hetsättningsstörning omfattas även interpersonell terapi. För anorexia nervosa även motiverande samtal, specialiserad stödjande klinisk behandling och Maudsley Model of Anorexia Nervosa Treatment for Adults. Under 2024, när Socialstyrelsens riktlinjer har varit på ute på remiss, kommer SBU att uppdatera det vetenskapliga underlaget.

Vidta energibesparingsåtgärder inom den statliga förvaltningen

Inom ramen för uppdrag till statliga myndigheter om energibesparingsåtgärder har SBU månatligen (september 2022–mars 2023) redovisat den mängd el (kWh) som köpts för myndighetens lokaler samt vilka åtgärder som vidtagits för att minska elanvändningen. Regeringsuppdraget har underlättat extra fokus på energianvändning på flera sätt: dels för åtgärder som SBU själv kan styra över, dels för en dialog med fastighetsägaren och ett gemensamt samråd med två myndigheter med kontor i samma fastighet. I januari 2023 slutfördes det arbete som SBU påbörjade 2022 med installation av rörelsesensorer för belysningsstyrning, styrning av belysning via larm utanför arbetstid och byte till takarmaturer med lysdioder (LED) med syfte att minska energianvändningen. Det är ännu för tidigt för att kunna dra slutsatser om åtgärderna har lett till en minskad energianvändning, men det har ökat medvetenheten om elanvändningen bland medarbetare på myndigheten.

Uppdraget slutredovisades till Energi-myndigheten i april 2023.

Praktikplatser för nyanlända arbetssökande och för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga

SBU har inte haft möjlighet att ta emot nyanlända arbetssökande för praktik under 2023 eller arbetssökande personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

Pågående arbete med regeringsuppdrag

Nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor

Regeringen har beslutat om en tioårig nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (Skr. 2016/17:10). År 2022 fick Socialstyrelsen och SBU i uppdrag att stödja genomförandet av strategin. Uppdraget till SBU består i att bistå Socialstyrelsen med kunskapsunderlag avseende vård av personer som utsatts för sexuellt våld, inklusive prostitution. Efter en förstudie om professionens behov har SBU valt att arbeta med att ta fram ett vetenskapligt underlag inom följande områden: psykologiska och psykosociala interventioner (som ges inom ramen för hälso- och sjukvården) för barn under sju år som själva utsatts för eller upplevt att andra utsatts för sexuellt våld, för personer med intellektuell funktionsnedsättning som utsatts för sexuellt våld, samt för personer med komplext posttraumatiskt syndrom (pågående projekt *Vård vid sexuellt våld*). Under 2023 har fyra externa sakkunniga och en medicinsk etiker rekryterats till projektgruppen och tillsammans med SBU:s projektledning har en projektplan utformats. Därefter har litteratursökning, gallring efter litteratursökning samt granskning av den vetenskapliga litteraturen genomförts. Även bedömning av resultat i den vetenskapliga litteraturen och sammanställning av rapport har påbörjats. Det preliminära resultatet visar att det finns få vetenskapliga studier som studerat psykologiska eller psykosociala behandlingsinsatser för dessa särskilt utsatta grupper.

SBU:s uppdrag redovisas genom årsredovisningen och slutredovisning sker i årsredovisningen för 2024.

Initiera och etablera internationellt nätverk inom social utvärdering

Inom ramen för SBU:s uppdrag att initiera och etablera ett internationellt nätverk för organisationer som arbetar med utvärde-

ringar inom det sociala området har SBU fortsatt att stödja the International Network of Social Intervention Assessment, INSIA, som formellt etablerades 2021 med en interimsstyrelse. Under 2023 har det första styrelsevalet enligt organisationens stadgar kunnat hållas och en reguljär styrelse är för första gången utsedd, i vilken en medarbetare från SBU ingår. Nätverket består nu av åtta betalande medlemmar och fram till mars 2026 är SBU ansvarig för sekretariatet. SBU har ansvarat för sekretariatet sedan nätverkets bildande 2021. Det första fysiska medlemsmötet hölls i Stockholm under 2023 (beskrivs ytterligare på sida 38) och SBU har fortsatt arbetet med att utveckla nätverkets webbsida och webinarier. Intresset för nätverket är stort och det internationella samarbetet inom detta område har ökat i och med nätverkets bildande.

Uppdraget ska redovisas till Socialdepartementet i mars 2024.

Bedöma förutsättningarna för ett införande av en nationell modell för riskbedömning inom tandvården

SBU fick 2023 i uppdrag av regeringen att stödja Socialstyrelsen i arbetet med att bedöma förutsättningar för ett införande av en nationell modell för riskbedömning inom tandvården. Som ett första steg har SBU bedömt om det finns något vetenskapligt underlag för en modell där alla odontologiska risker bedöms. Då inget vetenskapligt stöd för en sådan modell kunde identifieras har SBU gått vidare med att ta fram underlag för enskilda områden, exempelvis karies.

Uppdraget ska redovisas till Socialdepartementet i mars 2024.

Sammanställa kunskap om postcovid och andra postinfektösa tillstånd

SBU fick i april 2023 ett regeringsuppdrag om att genomföra en kunskapsammanställning inom området postcovid och andra

postinfektiösa tillstånd. Arbetet pågår och sker i samråd med Socialstyrelsen som har i uppdrag (dnr S2023/01431) att ta fram ett samlat nationellt kunskapsstöd inom området. Under året har SBU sökt och sammanställt forskning om olika behandlingsmetoder som används vid postcovid och andra tillstånd med långvariga symtom.

Uppdraget delredovisades muntligen till Socialdepartementet i november 2023. En delrapport kommer avlämnas till Socialstyrelsen i februari 2024 och SBU:s slutredovisning sker till Socialdepartementet i augusti 2024.

Ta fram kunskapsunderlag inom området psykisk ohälsa

År 2020 fick SBU ett regeringsuppdrag där myndigheten utifrån identifierade kunskapsluckor ska göra kunskapssammanställningar inom området psykisk ohälsa, samt bistå Socialstyrelsen med kunskapsunderlag. SBU har fört en dialog med Socialstyrelsen om vilka nya underlag det finns behov av inom ramen för dess olika uppdrag inom området psykisk ohälsa. Dessutom medverkar SBU i den så kallade BAS-gruppen där Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Regioner ingår. Via regelbundna möten diskuteras frågor som rör psykisk ohälsa för att informera om vad som pågår inom respektive organisation, undvika dubbelarbete och att samarbeta där det är möjligt.

Under 2023 har SBU avslutat följande publikationer inom området psykisk ohälsa:

- Behandling av barn och unga med mild till måttlig psykisk ohälsa. Första linjen (juni 2023)
- Psykologisk behandling vid utmattningssyndrom (juni 2023)
- Prioritering av forskningsfrågor inom vård och stöd vid allvarliga psykiska sjukdomar och tillstånd (november 2023)
- Förstudie – Prehospital akutsjukvård vid psykiatriska tillstånd (december 2023)

Uppdraget delredovisas årligen till Socialdepartementet sedan mars 2021 och ska slutredovisas i mars 2025.

Ta fram kunskapsunderlag inom området kvinnohälsa

År 2023 fick SBU i regeringsuppdrag att ta fram kunskapsunderlag inom området kvinnohälsa. Under året har SBU haft flertalet dialoger med berörda aktörer såsom Socialstyrelsen, Nationellt programområde (NPO) kvinnosjukdomar och förlossning, professionsföreningar samt sakkunniga inom området. Syftet har varit att identifiera vilka frågeställningar och ämnesområden där det finns behov av underlag från SBU, undvika dubbelarbete samt informera varandra om vad som pågår inom respektive organisation. Myndigheten har under året startat upp tre projekt som identifierades under dessa dialoger; ett om läkemedelsbehandling av polycystiskt ovarialsyndrom, ett om preimplantatorisk genetisk testning av kromosomavvikelser (PGT-A) vid in vitro-fertilisering (IVF), samt ett om diagnostisk träffsäkerhet för vätskebiopsi vid asymtomatisk äggstockscancer. SBU har därutöver publicerat rapporten *Att förutse och förebygga preeklampsi – Bedömning i graviditetens första tredjedel med hjälp av en algoritm*.

Uppdraget delredovisas årligen till Socialdepartementet sedan april 2023 och ska slutredovisas i april 2025.

Kunskapssammanställningar om alternativa metoder och arbetssätt till tvångsåtgärder

I juni 2023 fick SBU ett regeringsuppdrag om att utvärdera alternativa metoder och arbetssätt till tvångsåtgärder inom den psykiatriska tvångsvården, den rättspsykiatriska vården och den statliga institutionsvården. Uppdraget bygger på den förstudie som SBU på regeringens uppdrag tog fram och redovisade i maj 2023. Fokus är konsekvenser av olika tvångsåtgärder och alternativ till dessa för barn och unga. SBU:s

representanter har löpande dialog med Socialstyrelsen och Statens institutionsstyrelse, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), SKR:s nätverk för ledning och styrning av psykiatri samt meningsfull heldygnsvård, brukarorganisationer och barnrättsorganisationer.

Uppdraget delredovisas årligen till Socialdepartementet sedan december 2023 och ska slutredovisas i december 2025.

Förbättra förutsättningarna för fler placeringar i förstärkta familjehem och behandlingsfamiljer

SBU ska ta fram ett kunskapsunderlag avseende arbetssätt och metoder som används inom ramen för kvalificerade familjehemsinsatser. Uppdraget gavs gemensamt till SBU och Socialstyrelsen 2023 och genom nära samverkan med Socialstyrelsen har året präglats av planering och målinriktade åtgärder. Interna och externa möten har legat till grund för en ändamålsenlig genomförandeplan, optimerad med hänsyn till befintlig kunskap och pågående arbete inom uppdraget. Det övergripande målet är att inte bara identifiera dessa insatser utan även att analysera och beskriva de centrala komponenterna som påverkar deras resultat, vilket kommer att vara avgörande för att förstärka och informera om strategier inom området.

Uppdraget ska delredovisas årligen till Socialdepartementet i februari 2024 och 2025 och slutredovisas i mars 2026.

Nationellt hälsoprogram för barn och unga

I augusti 2023 gav regeringen Socialstyrelsen, Folkhälsomyndigheten, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, Specialpedagogiska skolmyndigheten, SBU och Statens skolverk i uppdrag att ta fram ett nationellt hälsoprogram för barn och unga till och med 20 års ålder. SBU deltar med representanter i såväl styrgrupp som projektgrupp för arbetet med det nationella

hälsoprogrammet. Myndigheten har under hösten 2023 deltagit i dialogmöten med andra myndigheter, organisationer, professionsföreträdare och andra aktörer. SBU:s representanter har också deltagit i myndighetsgemensamma workshops för att inleda utformning av vad arbetet ska innehålla samt tillsammans med i första hand Socialstyrelsens olika arbetsgrupper börja definiera vilken typ av kunskapsunderlag som ska levereras.

Uppdraget ska delredovisas av Socialstyrelsen till Socialdepartementet i februari och september 2024, september 2025, samt ska slutredovisas i oktober 2026.

Kunskapsläget avseende kommunal sjukvård

SBU har sedan 2022 ett regeringsuppdrag om att bistå Socialstyrelsen med kunskapsunderlag inom kommunal sjukvård, det vill säga primärvård som ges i kommunal regi och insatser som region och kommun har att samordna. Tillsammans med Socialstyrelsen, berörda nationella programområden inom kunskapsstyrningen för hälso- och sjukvård samt professions- och brukarorganisationer har SBU inventerat ämnen för vilka kunskapsunderlag behöver tas fram. Under året har SBU publicerat två rapporter om en insats kallad Reablement⁹ (se sida 22). Resultat från dessa kan planeras att lyftas 2024 i Socialstyrelsens årliga lägesrapport *Vård och omsorg för äldre*. SBU har också inlett arbetet med en rapport om stödinsatser till närståendevårdare och en kartläggning av forskning om hälsofrämjande åtgärder för äldre.

Uppdraget delredovisas årligen till Socialdepartementet sedan mars 2023 och ska slutredovisas i december 2026.

⁹ Reablement är en hälsofrämjande insats med ett personcentrerat angreppssätt som riktar sig till personer som behöver långvariga vård- och omsorgsinsatser i hemmet.

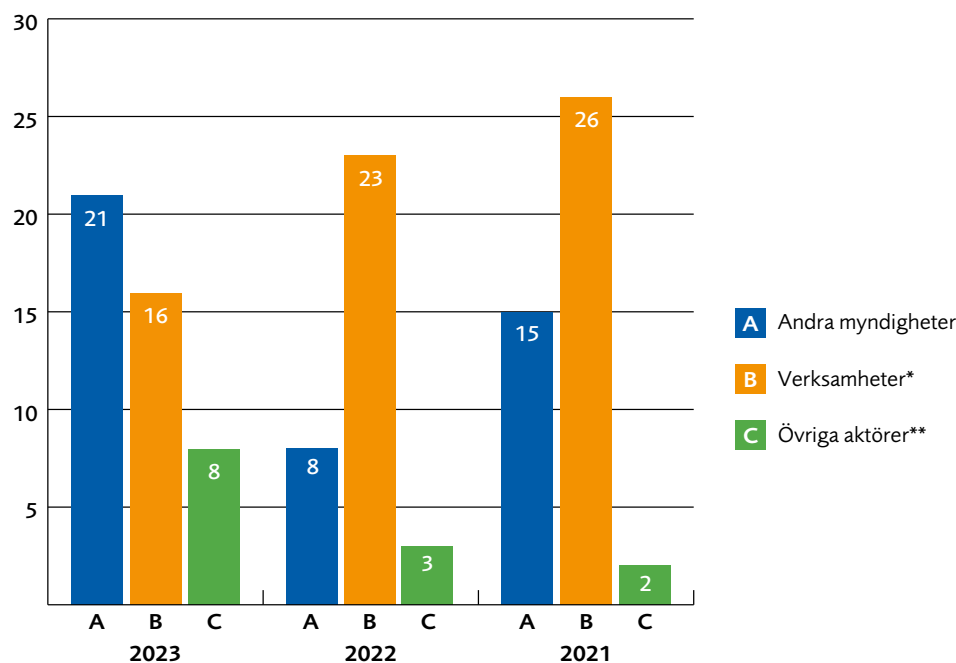
Särskilda återrapporteringskrav

Upplysningstjänst för hälso- och sjukvård och socialtjänst

SBU ska tillhandahålla en upplysningstjänst dit både beslutsfattare inom hälso- och sjukvård, socialtjänst och myndigheter kan vända sig med frågeställningar som kräver en snabbtvärdering av det vetenskapliga underlaget på området. SBU:s upplysningstjänst (Upplysningstjänsten) har under året sammanställt 45 svar i form av kunskapsunderlag (se Tabell 2.1 för jämförelsesiffror), varav 35 har publicerats på SBU:s webbplats som omfattande svar med en beskrivning av kunskapsläget. De tio övriga har varit svar till frågeställaren i form av en referenslista med studier som är relevanta för den aktuella frågeställningen.

Frågorna som besvarats av Upplysningstjänsten har kommit från bland annat myndigheter, verksamheter (läkare, tandläkare, fysioterapeuter, sjuksköterskor, psykologer), aktörer nationellt system för kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvård (kunskapsstyrningsorganisationen), forsknings- och utvecklingsavdelningar (FoU) och statliga utredningar (se Figur 2.1). Majoriteten av de besvarade frågorna har berört socialtjänsten (56 %), följt av hälso- och sjukvård (42 %) och tandvård (2 %). Det har skett en ökning under 2023 för antal besvarade frågor till myndigheter jämfört med tidigare år. En anledning till det är att Upplysningstjänsten under 2023 levererat 13 svar till Statens institutionsstyrelse.

FIGUR 2.1 Vilka har fått svar från SBU:s upplysningstjänst?

* Yrkesverksamma inom områdena hälso- och sjukvård, socialtjänst, funktionstillstånd- och funktionshinder, tandvård.

** T.ex. Nationellt system för kunskapsstyrning hälso- och sjukvård, statliga utredningar och nationella kompetenscentra.

Upplysningstjänstens svar inkluderar svar till fem olika myndigheter, två statliga utredningar, två nationella kunskapscentra och två projekt inom kunskapsstyrningsorganisationen (se Tabell 2.2). I samband med leverans av ett svar till Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV) bistod Upplysningstjänsten även med utbildning och stöd gällande bedömning av studiernas risk för bias (risk för snedvridning). Alla mottagare har återkopplat till SBU om att

Upplysningstjänstens svar kunnat användas som underlag till andra kunskapsunderlag eller rapporter, att samverkan mellan parterna har fungerat bra och att svaren levererats i tid. Mottagarna menar att de själva inte har kompetens eller resurser att söka och bedöma vetenskaplig litteratur och är därför mycket positiva till denna tjänst. Det ses också som positivt att Upplysningstjänsten vid behov kan fungera som metodologiskt stöd.

FAKTARUTA 2.2 SBU:s upplysningstjänst

Upplysningstjänsten arbetar i direkt dialog med vården och socialtjänsten genom att besvara avgränsade frågor. Det ger en unik möjlighet att snabbt stödja beslutsfattare som behöver kunskapsunderlag inför strategiska beslut. Omfattningen på svaren är anpassade efter frågeställarens och målgruppens behov. Urval och granskning av litteratur är begränsad jämfört med SBU:s utvärderingsrapporter och arbetet utförs till stor del av SBU:s medarbetare. Metodiken möjliggör en betydligt snabbare process än för en systematisk litteraturoversikt och målet är att kunna ge frågeställaren ett svar inom ett par månader.

- SBU:s upplysningstjänst identifierar och redovisar sammanställd forskning (systematiska översikter) som svar på en avgränsad fråga.
- Risken för bias (snedvridning) i systematiska översikter bedöms och översikter med låg eller måttlig risk för bias beskrivs i svaret tillsammans med översiktsförfattarnas slutsatser.
- Primärstudier identifieras då det är relevant men det görs ingen bedömning av risk för bias eller sammanvägning och bedömning av resultatens tillförlitlighet. Av den anledningen presenteras inga resultat från dessa.
- Vid behov bedöms kvalitet och överförbarhet av resultat i hälsoekonomiska studier.

TABELL 2.2 Svar som levererats som kunskapsunderlag till myndigheter, statliga utredningar, regioner och kompetenscentra

Frågeställare/mottagare	Titel på Upplysningstjänstens svar/underlag	Syfte med svar/underlag
Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd	Effekter av familjerådgivning	Utvecklingsarbete för kommunal familjerådgivning
Myndigheten för vård- och omsorgsanalys	Standardiserade vårdförlopp vid misstänkt cancer	Underlag till myndighetens regeringsuppdrag om lägesbild över den nationella cancerstrategin
Narkotikautredningen (S 2022:01)	Effekter av skadereducerande insatser vid skadligt bruk eller beroende av narkotika Effekten av insatser, policyer och strategier för att minska narkotikaorsakad dödlighet Faktorer som påverkar benägenhet att söka vård och stöd vid narkotikaanvändning	Underlag användes i betänkandet <i>Vi kan bättre! Kunskapsbaserad narkotikapolitik med liv och hälsa i fokus</i> (SOU 2023:62)
Nationellt kompetenscentrum anhöriga	Ofrivillig ensamhet hos äldre anhöriga som vårdar äldre närstående	Underlaget som stöd för kommunernas utvecklingsarbete om stöd till anhöriga
Nationellt kompetenscentrum äldreomsorg	Öppna mötesplatser för äldre	Underlag till kunskapsstöd för hur kommunerna bäst kan utforma och organisera sina mötesplatser, samt för dialog med forskningsfinansiärer

Tabellen fortsätter på nästa sida

TABELL 2.2 fortsättning

Frågeställare/mottagare	Titel på Upplysnings- tjänstens svar/underlag	Syfte med svar/underlag
Region Västra Götaland	Psykologisk behandling vid utmattningssyndrom	Underlag till utvecklingsprojekt med behandlingsmanualer för utvärderade psykologiska behandlingar (Bepoteket)
Socialstyrelsen	Childrens Program för barn till föräldrar med skadligt substansbruk	Underlag till Metodguiden
	Insatser, metoder och arbetssätt inom familjehem och behandlingsfamiljer	Underlag till myndighetens regeringsuppdrag för att öka kunskapen om förstärkta familjehem och behandlingsfamiljer
	(LEAP) för personer med komplex psykiatrisk problematik	Underlag till myndighetens regeringsuppdrag om att stimulera och stärka det nationella arbetet med att utveckla en personcentrerad vård och omsorg för personer med komplex psykiatrisk problematik
	Sociala tjänstehundar i särskilda boenden för äldre	Underlag till Metodguiden
	Utvägs kvinnogrupp vid våld i nära relationer	
Statens institutionsstyrelse	Acceptance and Commitment Therapy (ACT) för placerade ungdomar	Underlag till myndighetens forskningsforum
	Acceptance and Commitment Therapy (ACT) vid tvångsvård av personer med skadligt substansbruk	
	Adolescent Community Reinforcement Approach (A-CRA) för tvångsvårdade ungdomar	
	Aggression Replacement Training (ART) för placerade ungdomar	
	Ett Självständigt Liv (ESL) för personer i tvångsvård för skadligt substansbruk	
	Ett Självständigt Liv (ESL) för placerade ungdomar	
	Föräldrastödsprogrammet Komet för placerade ungdomar	
	Motiverande samtal vid tvångsvård av vuxna personer med skadligt substansbruk	
	Motiverande samtal för tvångsvårdade ungdomar	
	Tolvstegsbehandling för placerade ungdomar	
	Tolvstegsbehandling vid tvångsvård av personer med skadligt substansbruk	
	Återfallsprevention för placerade ungdomar	
Återfallsprevention vid tvångsvård av personer med skadligt substansbruk		
Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket	Långtidseffekter av ATMP (Advanced Therapy Medicinal Products)	Underlag till myndighetens rapport <i>Betalningsmodeller för avancerade läkemedelsbehandlingar</i>
Utredningen om författningsberedskap inför framtida pandemier (S 2021:04)	Icke-medicinska åtgärder och samhällsrestriktioner för att minska smittspridning vid pandemier	Underlag till utredningen

Det nationella Health Technology Assessment-nätverket

Health Technology Assessment-nätverket (HTA-nätverket) möts fyra gånger per år och syftar till att främja samverkan, förhindra dubbelarbete, sprida resultat från rapporter, samt bidra till metodutveckling. Ett 50-tal representanter ingår från åtta regionala HTA-enheter, Socialstyrelsen, Folkhälso-myndigheten, samt Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV). Utöver dessa är också HTA-O¹⁰, Nationella stödfunktionen för kunskapsstyrningsorganisationen, NT¹¹- och MTP¹²-rådet samt Cochrane Sverige representerade. I år har även Läkemedelsverket anslutit till nätverket.

En återkommande fråga under året har varit samarbetet mellan de regionala enheterna och kunskapsstyrningsorganisationen, där nätverket utgjort en viktig arena. SBU har varit en betydelsefull samordnare för att föra samman representanter från kunskapsstyrningsorganisationen med nätverket. Här har nätverket en viktig roll som arena för diskussion och för att belysa arbetssätt och samverkan som fungerat bra.

För att undvika dubbelarbete tillgängliggör SBU löpande en sammanställning över inkommande frågor och pågående projekt på SBU och inom nätverket, samt nytt för 2023 även pågående inom SBU:s norska och danska motsvarigheter. I december 2023 innehöll denna lista totalt 231 pågående projekt (2022: 130 st., 2021: 128 st.). Denna lista sprids även ut till kunskapsstyrningsorganisationen. De rapporter som publicerats vid de regionala HTA-enheterna görs sökbara via SBU:s webbplats med länk till respektive rapport, totalt 17 stycken under året (2022: 24 st., 2021: 27 st.).

Internationella kunskapsöversikter och utvärderingar

SBU granskar och tillgängliggör internationella kunskapsöversikter och utvärderingar i syfte att sprida viktig forskning och förklara kunskapsläget om viktiga insatser och åtgärder som används inom hälso- och sjukvården och socialtjänstområdet. När SBU identifierat översikter som håller god kvalitet och myndigheten tillsammans med sakkunniga bedömt att innehållet är relevant utifrån ett svenskt perspektiv, granskas de systematiska översikterna i enlighet med SBU:s metodik avseende metodologisk kvalitet och tillförlitlighet hos de presenterade slutsatserna. I SBU:s publikationstyp SBU Kommenterar sammanfattar SBU översikternas innehåll och slutsatser. Slutsatsernas tillförlitlighet och giltighet ur ett svenskt perspektiv kommenteras också. Arbetet sker i samverkan med externa sakkunniga.

SBU har under 2023 publicerat tre SBU Kommenterar (se Tabell 2.1 för jämförelsesiffror). En av dessa gäller en översikt om effekterna av vardagsrehabilitering av äldre personer på särskilt boende, och en om personer som har behov av omsorgsinsatser i hemmet, samt en om att förutse och förebygga preeklampsi (havandeskapsförgiftning):

- Att förutse och förebygga preeklampsi. Bedömning i graviditetens första tredjedel med hjälp av en algoritm
- Reablement¹³ för personer i behov av omsorgsinsatser i hemmet
- Reablement för personer på särskilt boende för äldre

¹⁰ HTA Odontology, en nationell HTA-enhet inom tandvård.

¹¹ NT-rådet, Rådet för nya terapier.

¹² MTP-rådet, Medicintekniska produktrådet.

¹³ Reablement är en hälsofrämjande insats med ett personcentrerat angreppssätt som riktar sig till personer som behöver långvariga vård- och omsorgsinsatser i hemmet.

Publicerade rapporter och överlämnade underlag

Publicerade rapporter och överlämnade underlag inom ramen för regleringsbrev och regeringsuppdrag till SBU¹⁴

- Att förutse och förebygga preeklampsi. Bedömning i graviditetens första tredjedel med hjälp av en algoritm (SBU Kommenterar)
- Behandling av barn och unga med mild till måttlig psykisk ohälsa. Första linjen (SBU Bereder)
- Förstudie avseende alternativa metoder till tvångsätgärder inom Statens institutionstyrelse, den psykiatriska tvångsvården och den rättspsykiatriska vården
- Förstudie: Prehospital akutsjukvård vid psykiatriska tillstånd
- Nationella kunskapssammanställningar om metoder och insatser för att förebygga ungdomskriminalitet (SBU Bereder)
- Psykosociala insatser för att förebygga och minska gängkriminalitet bland barn och unga vuxna (SBU Utvärderar)
- Prioriterade utfall för behandlingsstudier gällande provocerad vulvodyni (vestibulit) (SBU Bereder)
- Prioritering av forskningsfrågor gällande diagnostik, behandling och bemötande av personer med lipödem (SBU Prioritering av vetenskapliga kunskapsluckor)
- Prioritering av forskningsfrågor inom vård och stöd vid allvarliga psykiska sjukdomar och tillstånd (SBU Prioritering av vetenskapliga kunskapsluckor)
- Reablement för personer i behov av omsorgsinsatser i hemmet (SBU Kommenterar)

- Reablement för personer på särskilt boende för äldre (SBU Kommenterar)
- Utvärdering av att ta det första läkemedlet (mifepriston) utanför vårdinrättning vid medicinsk abort (SBU Utvärderar)
- Vetenskapligt underlag till Socialstyrelsens nationella riktlinjer för förlossningsvården (SBU Bereder)
- Vetenskapligt underlag till Socialstyrelsens nationella riktlinjer för ätstörningsvården (SBU Bereder)

Publicerade rapporter och överlämnade underlag inom ramen för annan verksamhet på SBU¹⁴

- Betydelsen av arbetsrelaterad stress för temporomandibulär dysfunktion (smärta och funktionsstörningar i käksystemet) (SBU Bereder)
- Förstudie: Effekter och upplevelser vid differentiering av arbetsuppgifter för omvårdnads- och servicepersonal inom äldreomsorgen
- Förstudie: Riskfaktorer för dödligt våld
- Kartläggning av insatser inom socialtjänsten för funktionstillstånd och funktionshinder (uppdatering av tidigare rapport) (SBU Kartlägger)
- Nyföddhetscreening för spinal muskeltrofi (SMA) (SBU Bereder)
- Preventiva insatser mot könsstympning av flickor och kvinnor (SBU Bereder)
- Riskbedömningsmodell inom tandvården (SBU Bereder)
- Vetenskapligt underlag till Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och stöd vid adhd och autism (SBU Bereder)
- Ånger och detransition vid könsdysfori (bilaga till tidigare publicerad rapport)

¹⁴ Se Tabell 2.2 för underlag och svar från SBU:s upplysningsstjänst.

Pågående arbete med rapporter och underlag

- Alternativa metoder till tvångsåtgärder (SBU Utvärderar, 2025)
- Arbetsmiljöns betydelse för astma (SBU Kommenterar, 2024)
- Arbetsmiljöns betydelse för KOL (SBU Utvärderar, 2024)
- Cannabinoider vid smärta (SBU Kommenterar, 2024)
- DBT och MBT till personer med respektive utan EIPS (SBU Bereder, 2024)
- Diagnostisk precision med vätskebiopsier vid asymtomatisk äggstockscancer (SBU Utvärderar, 2024)
- Effekter av behandling och sociala stödinsatser vid substansbruk och hasardspelssyndrom och samtidig psykisk sjukdom – del 1 (SBU Utvärderar, 2024)
- Främjande av psykiskt välbefinnande hos barn och ungdomar: En fördjupad analys av SEL-programmen (SBU Utvärderar, 2024)
- Förbättra förutsättningarna för fler placeringar i förstärkta familjehem eller behandlingsfamiljer (SBU Bereder, 2026)
- Icke-medicinska smittskyddsåtgärder vid pandemier (SBU Kartlägger, 2024)
- Indikerad prevention av suicid för barn och ungdomar (SBU Utvärderar, 2024)
- Kartläggning av insatser för beteendeförändring som syftar till att förebygga ohälsa hos äldre (SBU Kartlägger, 2024)
- Kombinationsbehandling med antidepressiva läkemedel vid unipolär depression i akutfas (SBU Kommenterar, 2024)
- Läkemedelsbehandling av polycystiskt ovarialsyndrom (SBU Utvärderar, 2025)
- Mindfulness vid adhd (SBU Kommenterar, 2024)
- Mätinstrument kopplade till utfall för behandlingsstudier gällande provocerad vulvodyni (SBU Bereder, 2024)
- Postcovid och andra postinfektiösa tillstånd (SBU Bereder, 2024)
- Prediktionsmodeller för riskbedömning i tandvården (SBU Bereder, 2024)
- Preimplantatorisk genetisk testning av kromosomavvikelser (PGT-A) vid in vitro-fertilisering (IVF) (SBU Utvärderar, 2025)
- Samband mellan psykisk hälsa och munhälsa (SBU Kartlägger, 2024)
- Vård för personer som utsatts för sexuellt våld (SBU Bereder, 2024)

Kostnader för projektverksamheten

SBU:s totala kostnader för projektverksamheten under åren 2021–2023 redovisas i Tabell 2.3. I beloppen ingår dels direkta kostnader, dels schablonmässigt fördelade kostnader (indirekta kostnader). Kostnaderna för de olika projekten skiljer sig åt beroende på omfattning, gruppstorlek med mera. De indirekta kostnaderna har fördelats på respektive projekt med 70 procent. De gemensamma kostnaderna specificeras i avsnittet Verksamhetens totala kostnader och intäkter på sida 49 och framåt. I Tabell 2.4 ingår dels direkta kostnader, dels schablonmässigt fördelade kostnader (indirekta kostnader).

TABELL 2.3 SBU:s kostnader för projektverksamheten inklusive indirekta kostnader, tkr

Projekt	2023	2022	2021
Avslutade projekt 2023			
Att förutse och förebygga preeklampsi	93	–	–
Behandling av barn och unga med mild till måttlig psykisk ohälsa. Första linjen	1 303	2 503	–
Betydelsen av arbetsrelaterad stress för temporomandibulär dysfunktion	264	–	–
Förstudie avseende alternativa metoder till tvångsåtgärder inom Statens institutionsstyrelse, den psykiatriska tvångsvården och den rättspsykiatriska vården	1 659	–	–
Förstudie: Effekter och upplevelser vid differentiering av arbetsuppgifter för omvårdnads- och servicepersonal inom äldreomsorgen	1 245	–	–
Förstudie: Prehospital akutsjukvård vid psykiatriska tillstånd	986	–	–
Förstudie: Riskfaktorer för dödligt våld	–	285	–
Kartläggning av insatser inom socialtjänsten för funktionstillstånd och funktionshinder (uppdatering av tidigare rapport)	2 663	285	–
Kunskap om tobaks- och nikotinprodukters skadeverkningar	753	1 044	–
Nationella kunskapssammanställningar om metoder och insatser för att förebygga ungdomskriminalitet	2 516	–	–
Nyföddhetsscreening för spinal muskelatrofi (SMA)	75	815	–
Preventiva insatser mot könsstympning av flickor och kvinnor	2 378	2 656	–
Prioriterade utfall för behandlingsstudier gällande provocerad vulvodyni (vestibulit)	1 849	1 838	–
Prioritering av forskningsfrågor gällande diagnostik, behandling och bemötande av personer med lipödem	681	1 742	–
Prioritering av forskningsfrågor inom vård och stöd vid allvariga psykiska sjukdomar och tillstånd	2 637	1 099	–
Psykologisk behandling vid utmattningssyndrom	453	–	–
Psykosociala insatser för att förebygga och minska gängkriminalitet bland barn och unga vuxna	5 078	5 049	–
Riskbedömningsmodell inom tandvården	364	–	–
Samverkan för nationell strategi inom psykisk hälsa och suicidprevention	804	2 025	4 512
Utvärdering av att ta det första läkemedlet (mifepriston) utanför vårdinrättning vid medicinsk abort	1 597	2 925	–
Vetenskapligt underlag till Socialstyrelsens nationella riktlinjer för förlossningsvården	2 412	3 215	325
Vetenskapligt underlag till Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och stöd vid adhd och autism	498	534	2 845

Tabellen fortsätter på nästa sida

TABELL 2.3 fortsättning

Pågående projekt	2023	2022	2021
Vetenskapligt underlag till Socialstyrelsens nationella riktlinjer för ätstörningsvården	4 753	1 186	–
Ånger och detransition vid könsdysfori	786	1 552	–
Alternativa metoder till tvångsåtgärder	1 116	–	–
Arbetsmiljöns betydelse för KOL	4 952	369	–
DBT och MBT till personer med respektive utan EIPS	3 109	–	–
Diagnostisk precision med vätskebiopsier vid asymtomatisk äggstockscancer	3 058	–	–
Effekter av behandling och sociala stödinsatser vid substansbruk och hasardspelssyndrom och samtidig psykisk sjukdom – del 1	7 013	4 207	–
Främjande av psykiskt välbefinnande hos barn och ungdomar: En fördjupad analys av SEL-programmen	2 172	–	–
Förbättra förutsättningarna för fler placeringar i förstärkta familjehem eller behandlingsfamiljer	2 769	–	–
Förstudie: Riskbedömning i utredningar om vårdnad, boende och umgänge	49	–	–
Förstudie: Våldsutsatthet hos barns med funktionsnedsättningar	64	–	–
Icke-medicinska smittskyddsåtgärder vid pandemier	704	–	–
Indikerad prevention av suicid för barn och ungdomar	2 253	–	–
Läkemedelsbehandling av polycystiskt ovarialsyndrom	1 361	–	–
Mätinstrument kopplade till utfall för behandlingsstudier gällande provocerad vulvodyni	–	–	–
Nationellt hälsoprogram för barn och unga	521	–	–
Postcovid och andra postinfektiösa tillstånd	3 529	–	–
Prediktionsmodeller för riskbedömning i tandvården	1 229	–	–
Preimplantatorisk genetisk testning av kromosomavvikelser (PGT-A) vid in vitro-fertilisering (IVF)	1 525	–	–
Samband mellan psykisk hälsa och munhälsa	406	–	–
Vård för personer som utsatts för sexuellt våld	3 515	504	89
Löpande arbete, vissa uppdrag och särskilda återrapporteringskrav	2023	2022	2021
Brukarsamverkan	158	79	95
HTA-samverkan	1 498	590	440
Kunskapsläget avseende kommunal sjukvård	2 170	438	–
Projekt som publicerats före 2023	1 695	1 287	40 408
SBU Kommenterar	1 670	2 333	2 454
SBU:s upplysningstjänst	10 995	9 620	5 567
Utbilda och sprida kunskap inom socialtjänsten	2 549	713	5 779
Vetenskapliga kunskapsluckor	3 274	1 759	2 589
SUMMA	99 203	96 146	79 262

TABELL 2.4 SBU:s totala kostnader för avslutade projekt 2021–2023, tkr

Projekt	Total kostnad	Pågått (år)
Avslutade projekt 2023		
Att förutse och förebygga preeklampsi	93	2023
Behandling av barn och unga med mild till måttlig psykisk ohälsa. Första linjen	3 806	2022–2023
Betydelsen av arbetsrelaterad stress för temporomandibulär dysfunktion	264	2023
Förstudie om alternativa metoder till tvångsåtgärder inom Statens institutionsstyrelse, den psykiatriska tvångsvården och den rättspsykiatriska vården	1 659	2023
Förstudie: Effekter och upplevelser vid differentiering av arbetsuppgifter för omvårdnads- och servicepersonal inom äldreomsorgen	1 245	2023
Förstudie: Prehospital akutsjukvård vid psykiatriska tillstånd	986	2023
Förstudie: Riskfaktorer för dödligt våld	285	2022–2023
Kartläggning av insatser inom socialtjänsten för funktionstillstånd och funktionshinder (uppdatering av tidigare rapport)	2 948	2022–2023
Kunskap om tobaks- och nikotinprodukters skadeverkningar	1 798	2022–2023
Nationella kunskapssammanställningar om metoder och insatser för att förebygga ungdomskriminalitet	2 516	2023
Nyföddhetsscreening för spinal muskelatrofi (SMA)	891	2022–2023
Preventiva insatser mot könsstympning av flickor och kvinnor	5 035	2022–2023
Prioriterade utfall för behandlingsstudier gällande provocerad vulvodyni (vestibulit)	3 687	2022–2023
Prioritering av forskningsfrågor gällande diagnostik, behandling och bemötande av personer med lipödem	2 423	2022–2023
Prioritering av forskningsfrågor inom vård och stöd vid allvarliga psykiska sjukdomar och tillstånd	3 736	2022–2023
Psykologisk behandling vid utmattningssyndrom	453	2023
Psykosociala insatser för att förebygga och minska gängkriminalitet bland barn och unga vuxna	10 127	2022–2023
Riskbedömningsmodell inom tandvården	364	2023
Samverkan för nationell strategi inom psykisk hälsa och suicidprevention	8 418	2020–2023
Utvärdering av att ta det första läkemedlet (mifepriston) utanför vårdinrättning vid medicinsk abort	4 522	2022–2023
Vetenskapligt underlag till Socialstyrelsens nationella riktlinjer för förlossningsvården	5 952	2021–2023
Vetenskapligt underlag till Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och stöd vid adhd och autism	7 738	2020–2023
Vetenskapligt underlag till Socialstyrelsens nationella riktlinjer för ätstörningsvården	5 939	2022–2023
Ånger och detransition vid könsdysfori	2 338	2022–2023
Avslutade projekt 2022		
Främjande av psykiskt välbefinnande hos barn och ungdomar	7 505	2020–2022
Behandling av rektusdiastas	4 056	2020–2022
Behandling av postpartumdepression	5 628	2021–2022
Arbetsmiljöns betydelse för besvär och sjukdom i nacke, axlar, armar och händer	8 424	2018–2022
Hormonbehandling vid könsdysfori – barn och unga	5 816	2020–2022
Mat vid diabetes	10 286	2019–2022
Rullstolar och tilläggsutrustning	7 803	2019–2022

Tabellen fortsätter på nästa sida

TABELL 2.4 fortsättning

Projekt	Total kostnad	Pågått (år)
Standardiserade bedömningsmetoder i utredningar av barn och unga inom socialtjänsten	1 027	2021–2022
Förstudie: Psykisk hälsa vid intellektuell funktionsnedsättning	230	2021–2022
Förstudie: Alternativ och kompletterande kommunikation för vuxna personer med intellektuell funktionsnedsättning	214	2021–2022
Omhändertagande av föräldrar och syskon till dödfödda barn	4 631	2021–2022
<ul style="list-style-type: none"> • Effekter av arbetsmarknadsinsats för personer med varaktigt försörjningsstöd. En systematisk översikt • Effekter av arbetsmarknadsinsats för personer långvarigt sjukskrivna på grund av depression, ångest eller stressreaktion. En systematisk översikt 	7 505	2020–2022
Prioritering av vetenskapliga kunskapsluckor inom området graviditetsrelaterad bäckensmärta	2 417	2021–2022
Behandling av hyperemesis (extremt graviditetsillamående)	3 696	2021–2022
Postcovid – behandling och rehabilitering vid postinfektiöst tillstånd efter covid-19	5 657	2021–2022
Vårdens insatser vid långtidssjukskrivning	7 949	2021–2022
Prioritering av kunskaps- och utvecklingsbehov inom området kejsarsnitt	3 606	2021–2022
Hormonbehandling vid könsdysfori - vuxna	1 444	2022
Screening för bröstcancer hos kvinnor över 74 år	628	2022
Underlag till nationella riktlinjer för hjärtsjukdom	4 426	2021–2022
Avslutade projekt 2021		
Åldersbedömning – röntgenundersökning av visdomständer i underkäken	1 019	2021
Åldersbedömning – magnetkameraundersökning av tillväxtzonen i lårbenets nedre del (knät)	1 107	2021
Behandling och rehabilitering vid fibromyalgi	6 905	2019–2021
Multimodala och interdisciplinära behandlingar vid långvarig smärta	2 954	2019–2021
<ul style="list-style-type: none"> • Program för att förebygga suicid och suicidförsök hos barn och ungdomar • Program för att förebygga psykisk ohälsa hos barn 	7 292	2020–2021
Förlossningsrädsla, depression och ångest under graviditet	5 559	2019–2021
Förlossningsbristningar – diagnostik samt erfarenheter av bemötande och information	3 726	2019–2021
Screening för livmoderhalscancer med självprovtagning för HPV	1 011	2020–2021
Inventering och prioritering av forskningsfrågor gällande långvariga symtom vid covid-19 (postcovid)	1 373	2020–2021
Insatser för att stärka anknytning och samspel mellan barn och föräldrar (förstudie som gått vidare till annat projekt)	23	2021
Risk- och behovsbedömningsmetoders förmåga att bedöma barns risk för utsatthet för våld och försummelse inom familjen	36	2021
Insatser vid vårdnadstvist/konflikt (förstudie som gått vidare till annat projekt)	9	2021
Insatser vid kognitiv funktionsnedsättning och samtidigt missbruk av alkohol eller droger	122	2021
<ul style="list-style-type: none"> • Identifiering av traumatiska förlossningsupplevelser • Identifiering av kvinnor med möjliga depressions- och ångestsyndrom under graviditet 	2 830	2020–2021
Inventering av vetenskapliga kunskapsluckor inom psykisk ohälsa 2005–2020 – Insatser för att utreda, diagnostisera, förebygga och behandla psykisk ohälsa, inklusive stödjande och organisatoriska åtgärder	1 497	2020–2021
Missbruk och samsjuklighet	788	2021
Insatser för våldsutsatta (förstudie som gått vidare till annat projekt)	176	2021

Tabellen fortsätter på nästa sida

TABELL 2.4 fortsättning

Projekt	Total kostnad	Pågått (år)
Kognitivt stimulerande aktiviteter för att förebygga eller behandla kognitiv funktionsnedsättning hos äldre (förstudie som gått vidare till annat projekt)	108	2021
Behandlingsinsatser för flickor i tvångsvård	40	2021
Prioriterade behov av kunskap och utveckling inom BUP heldygnsvård	3 053	2020–2021
Kontinuitet i vården	9 092	2019–2021
Kejsarsnitt på kvinnans önskemål – fördelar och nackdelar för kvinna och barn	8 235	2020–2021
Diagnostik och behandling av provocerad vulvodyni	3 332	2020–2021
Behandling för kvinnor som lider av psykisk sjukdom efter förlossning	1 553	2020–2021
Internetförmedlad psykologisk behandling – jämförelse med andra behandlingar vid psykiatriska syndrom	4 582	2020–2021
<ul style="list-style-type: none"> • Kartläggning av metoder för tandvården – En kartläggning av systematiska översikter om metoder för prevention, diagnostik och behandling av tillstånd och sjukdomar som handhas av tandvården • Vetenskapligt underlag till Socialstyrelsens nationella riktlinjer för tandvården 	10 529	2018–2021
Kartläggning av metoder för diagnostik och behandling av graviditetskomplikationer för områdena spontan förtidsbörd, graviditetsrelaterad bäckensmärta och intrahepatisk cholestas	2 109	2020–2021
Lipödem – diagnostik, behandling, upplevelser och erfarenheter	2 820	2020–2021
Självvald inläggning vid allvarlig psykisk sjukdom	1 095	2021

Kommunikation och spridning

SBU har fortsatt arbetet med att ringa in de viktigaste målgrupperna för olika typer av rapporter. Bland annat har myndigheten anordnat en rad interna seminarier och klarspråksutbildningar som har resulterat i mer lättlästa sammanfattningar av rapportresultaten. Komplicerade forskningsöversikter har i flera fall presenterats genom klickbara evidenskartor¹⁵, rapportprocesser som flödesgrafik. Utöver en tidning med tema socialtjänst har myndigheten tryckt en skrift om program för psykisk hälsa hos barn samt en om metoder och behandlingar inom mödra- och förlossningsvården. Ett faktablad om att förebygga karies hos barn har uppdaterats, översatts och tillhandahålls nu på elva språk.

Webbplatsen sbu.se

SBU:s webbplats är navet i myndighetens externa kommunikation. Under året har myndigheten arbetat vidare med att förbättra sökfunktionen, tagit fram en ny meny och startsida. Vetenskapliga kunskapsluckor har fått en ny, mer tillgänglig landningssida¹⁶ där det är enklare att söka bland luckorna både på dator och i mobil. Myndigheten har fortsatt anpassningen av webbsidor för att möta de lagkrav som ska uppnås enligt webbtillgänglighetsdirektivet.

Under 2023 var det 848 524 besök på webbplatsen (se Tabell 2.5 för jämförelsesiffror). Under året har myndigheten aktivt arbetat med målgruppsanalyser i syfte att utveckla webbplatsen. Mätningen har förfinats för att ge en tydligare bild av vilka ämnesområden som driver besök och engagemang. Äldre publikationer, där kunskapen kan ha förändrats genom att ny forskning tillkommit, har gjorts mindre tillgängliga för sökmotorer. Detta har minskat trafiken till sbu.se men kommer på sikt att göra träffarna från sökmotorer mer relevanta för webbplatsens besökare.

SBU arbetar aktivt med att analysera olika trafikällor och hur beteendet hos våra besökare skiljer sig beroende på hur deras väg in på webben ser ut, samt vilken enhet de besöker webben ifrån. Insikterna har under året lett till en rad utvecklingsprojekt där SBU har genomfört såväl visuella som tekniska förändringar för att förbättra användarupplevelsen. Hit hör tydligare navigering, fler möjligheter att dela material, utveckling av insamlingen av medgivande för statistikakakor och förbättrad tillgänglighet.

Språkvård, klarspråk och terminologi

Under året har SBU arbetat med att utveckla språket inom myndighetens rapporter för att göra texterna mer lättlästa och begripliga. Särskilt fokus har legat på klarspråk i rapporternas svenska sammanfattningar och en intern klarspråksutbildning har hållits för medarbetarna.

Under senare delen av hösten inleddes också ett arbete för mer enhetliga facktermer och en utveckling av SBU:s terminologi.

¹⁵ Evidenskarta är en visuell presentation av de identifierade artiklarna (översikter eller primärstudier) som går att filtrera utifrån artiklarnas innehåll.

¹⁶ www.sbu.se/sv/publikationer/vetenskapligakunskapsluckor/

SBU i sociala medier

Intresset för SBU:s LinkedIn-konto har ökat stadigt och efter 2023 hade kontot 7 786 följare (se Tabell 2.5 för jämförelsesiffror), främst aktiva inom offentlig förvaltning, folkhälsa, hälso- och sjukvård, vidareutbildning och forskning. Kontot används vid rekrytering av nya medarbetare men alltmer även för att förmedla rapportresultat eller inbjudningar till webinarier. SBU:s Twitterkonto (X-konto) har använts allt mindre och främst för rapportering om konferenser och seminarier. Antalet följare på X samt SBU:s Facebooksida är i stort sett i nivå med föregående år.

Under året har en videoplattform upphandlats för att ersätta myndighetens konto hos Youtube. Den upphandlade videoplattformen är webbtillgänglig enligt WCAG 2.1¹⁷, har en säker hantering av personuppgifter med funktionalitet för att lagra, redigera, publicera och analysera video samt en livesändningstjänst som kommer att användas för bland annat webinarier.

SBU i andra medier

Sju pressmeddelanden om SBU:s rapporter eller projekt skickades ut under 2023. Stor uppmärksamhet rönnte utvärderingen om effektiva insatser mot gängkriminalitet bland unga som publicerades den 1 december: *Psykosociala insatser för att förebygga och minska gängkriminalitet bland barn och unga vuxna*. Mest spridd, i 37 olika tidningar, var nyheten den 10 augusti om att SBU och fem andra myndigheter fått regeringens uppdrag att ta fram ett nationellt hälsovårdsprogram för att minska ohälsan bland barn och unga. Tandläkartidningen och Läkartidningen toppade listan på media som under 2023 refererat till SBU. Fyra stora dagstidningar fanns

också med bland de tio medier som hänvisat till SBU:s arbete flest gånger under 2023.

Informationsfilmer

SBU har 2023 fortsatt sitt arbete med att skapa informativa kortfilmer om hur man genomför en systematisk översikt och under 2023 har ytterligare filmer avsedda för undervisning och självstudier publicerats¹⁸. Sammantaget har de tidigare filmerna nått en spridning på cirka 6 642 visningar under 2023.

Vetenskap & Praxis om socialtjänst

SBU:s tidning *Vetenskap & Praxis* ges inte längre ut som periodisk tidskrift, utan som en informationsprodukt då behov uppstår. I maj 2023 trycktes ett nummer med tema socialtjänst med målgrupp professioner och beslutsfattare. Tidningen distribuerades som bilaga till 26 000 läsare av *Dagens Samhälle*, 8 000 läsare av tidningen *Socionomen* samt till SBU:s 3 430 direktprenumeranter. Detta var en betydligt mindre upplaga än 2022 då *Vetenskap & Praxis* samdistribuerades till vårdområdets facktidsskrifter och nådde totalt 140 000 läsare. Av omdömen från den läsarpanel som betygssätter *Dagens Samhälle* framgår att ungefär hälften noterat årets bilaga, och av dessa har minst två av tre läsare bedömt innehållet i *Vetenskap & Praxis* som ”ny information” samt ”lättläst”. Syftet med årets *Vetenskap & Praxis* var liksom tidigare att sprida kunskap och ge verktyg för att tänka kritiskt kring socialtjänstens forskningsresultat, samt att flagga för SBU:s aktuella rapporter och projekt. Tidningen gavs också ut i en engelsk upplaga: *Research & Practice, theme Social services*. Denna distribuerades vid den internationella konferens som i Stockholm anordnades av SBU och det SBU-initierade internationella nätverket för forsk-

¹⁷ Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) är en del av flera samlingar riktlinjer för tillgänglighet på webben publicerade av World Wide Web Consortium (W3C).

¹⁸ Filmerna finns på www.sbu.se/metodfilmer

ning om sociala insatser och metoder – INSIA (International Network for Social Intervention Assessment). Den engelska tidningen delades även ut på andra internationella konferenser. Alla Vetenskap & Praxis artiklar återfinns även på SBU:s webbplats.

Konferenser, seminarier och mässor

Under 2023 deltog SBU som utställare vid fem nationella konferenser och mässor: Råd

för framtiden, Nationella suicidpreventiva konferensen, Reproduktiv hälsa, Socialchefs-dagarna och Socionomdagarna. Inom ramen för dessa sammanhang hade SBU tillfälle att föra en dialog direkt med myndighetens målgrupper, och antalet besökare vid dessa tillfällen uppskattas till cirka 4 400 personer (2022: ca 7 000 st., 2021: ca 1 700 st.). SBU:s deltagande i dessa forum har möjliggjort en ökad synlighet för SBU och främjat kunskapsutbyte inom relevanta områden.

TABELL 2.5 Jämförelsesiffror för kommunikation och spridning

	2023	2022	2021
Besökare (sessioner) på sbu.se	848 524	1 586 363	1 617 151
Besökta sidor på sbu.se	1 809 418	2 868 380	ca 2 800 000
Följare på SBU:s svenska Twitterkonto (X-konto)	3 185	ca 3 200	ca 3 000
Följare på SBU:s engelska Twitterkonto (X-konto)	830	ca 790	ca 700
Följare på SBU:s Facebookkonto	1 354	ca 1 300	ca 1 200
Följare på SBU:s LinkedInkonto	7 786	ca 5 200	ca 2 830
Utskickade digitala nyhetsbrev	11	18	16
Prenumeranter av digitala nyhetsbrev	6 540	ca 6 650	ca 6 600
Direktprenumeranter av Vetenskap & Praxis (papperstidning)	3 430	3 442	3 358

TABELL 2.6 Totala kostnader för kommunikation och spridning, tkr

	2023	2022	2021
IT-media	9 378	7 904	6 451
Informationsmaterial, utskick, nytryck	3 192	3 169	2 098
Rapporthantering, försäljning	451	540	411
Patientversioner och särtryck	148	–	219
Utställningar och mässor	2 959	2 187	1 117
Samarbete med vård- och omsorgsorganisationer	52	–	371
Vetenskap & Praxis	1 319	1 234	3 391
Massmedia, mediabevakning m.m.	588	508	1 088
Uppföljningar	234	374	311
Kunskapsstöd för vården	6	133	220
Kunskapsstöd för lekmän och allmänhet	23	–	320
SUMMA	18 350	16 049	15 997

Beloppen inkluderar direkta kostnader, fördelade lönekostnader och schablonmässigt fördelade kostnader (indirekta kostnader).

Samverkan

Genom samverkan kan bättre förutsättningar ges för att resultatet av SBU:s arbete ska komma till användning. I och med arbetet i Rådet för styrning med kunskap medverkar SBU till en samordnad, effektiv och målgruppsanpassad kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvård samt socialtjänst. SBU är en också en aktiv part i partnerskapet till stöd för kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvården, och genom arbetet i partnerskapet för kunskapsstyrning inom socialtjänsten har SBU förbättrat förståelsen för behov och förutsättningar för en mer kunskapsbaserad socialtjänst. Likaså är samverkan med patienter och brukare viktig och förekommer i SBU:s projekt. Bland annat sker detta genom workshoppar där övergripande forskningsfrågor prioriteras eller genom att patienter deltar som sakkunniga i projektgrupper.

Rådet för styrning med kunskap

SBU ingår som en av tio myndigheter i Rådet för styrning med kunskap (Rådet) i enlighet med Förordning (2015:155) om statlig styrning med kunskap avseende hälso- och sjukvård och socialtjänst. Rådet har i uppgift att säkerställa att kunskapsstyrningen inom hälso- och sjukvård samt socialtjänst blir så samordnad, effektiv och målgruppsanpassad som möjligt. SBU:s generaldirektör deltar i Rådets möten, chefen för verksamhetsstöd ingår i Rådets beredningsgrupp och SBU deltar även i Rådets olika nätverk. Rådet har under året bland annat samlats kring ett gemensamt inspel till regeringens forskningspolitiska proposition och arbetsgruppen för chefsjurister har utrett möjligheterna för Rådets myndigheter att dela data från enkäter till verksamheter samt komplettera varandras enkäter. Rådet har även träffats och diskuterat bland annat personallån vid fredstida kris och höjd beredskap samt delat erfarenheter av insatser inom ramen för EU-ordförandeskapet.

SBU har under 2023 ingått i en myndighetsgemensam arbetsgrupp för ett stärkt hälsofrämjande och förebyggande arbete inom hälso- och sjukvården samt social-

tjänsten. Arbetsgruppen har under 2023 identifierat och föreslagit samverkansområden för det hälsofrämjande och förebyggande arbetet, samt gemensamma insatser som ska bidra till en nationellt samordnad och ändamålsenligt stöd och uppföljning. Arbetet ska bidra till förbättrade samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen, att samhällets resurser nyttjas effektivt samt att förmågan att hantera sektorsövergripande samhällsutmaningar ökar.

Partnerskap till stöd för kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvården

I partnerskapet till stöd för kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvården ingår SBU tillsammans med E-Hälsomyndigheten, Folkhälsomyndigheten, Läkemedelsverket, Socialstyrelsen och Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV) samt Styrgruppen för Nationellt system för kunskapsstyrning hälso- och sjukvård (SKS). Det övergripande målet med partnerskapet är att samverka för en god vård, det vill säga att hälso- och sjukvården är kunskapsbaserad, säker, individanpassad, jämlik, tillgänglig och effektiv.

Parterna har under 2023 bland annat arbetat med att ta fram en gemensam och sammanhållen kedja för nationell kunskapsstyrning. Partnerskapet har beslutat om ett antal inriktningar kring när behov av kunskapsstöd identifieras och hur kunskapsstödet tas fram genom:

- att tydliggöra de tre huvudmålgrupperna och vilken roll de har i kunskapsstyrningskedjan: patienter/brukare/närstående, professioner, verksamhetschefer/ beslutsfattare/politiker
- att kunskapsstöd presenteras på ett sätt som passar målgruppen (förståelse, vilja och förutsättningar att använda det)
- att kunskapsstöd på nationell nivå bör hänga samman och synliggöras som en helhet
- att kunskapsstöd bör presenteras utifrån ett mottagarperspektiv istället för ett sändarperspektiv.

Partnerskapet för kunskapsstyrning inom socialtjänsten

SBU är en aktiv del av Partnerskapet för kunskapsstyrning inom socialtjänsten och upprätthåller en regelbunden dialog och samarbete med flera centrala aktörer, inklusive Sveriges socialchefer, företrädare för Intresseföreningen för FoU-miljöer inom välfärdsområdet (FoU Välfärd), Nätverket för regionala samverkansstrukturer (RSS), samt Sveriges Kommuner och Regioner. Dessutom ingår samarbetsmyndigheter som Socialstyrelsen, Folkhälsomyndigheten, E-hälsomyndigheten, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd och Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd i detta partnerskap.

Genom aktivt deltagande i Partnerskapet för kunskapsstyrning inom socialtjänsten har SBU förbättrat förståelsen för behoven och förutsättningarna för en mer kunskapsbaserad socialtjänst på nationell, regional och lokal nivå. Under 2023 har SBU varit

särskilt engagerat i partnerskapet och etablerat sig som en central och betydelsefull aktör i utvärderingen av vetenskaplig kunskap inom socialtjänstområdet. Detta har bidragit till en ökad medvetenhet om myndighetens insatser inom socialtjänstområdet och lett till en ökad efterfrågan på samverkan och gemensamma projekt och initiativ.

Samverkan för nationell strategi inom psykisk hälsa och suicidprevention

SBU har deltagit i arbetet med ett regeeringsuppdrag som gavs till Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen 2020 (dnr S2020/06171) om att ta fram ett förslag på ny strategi inom området psykisk hälsa och suicidprevention. I uppdraget ingick samverkan med flera andra myndigheter och 26 myndigheter deltog i arbetet. Uppdraget redovisades av Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen i september 2023.

Samverkan inom ramen för socialtjänstområdet

En viktig målsättning för SBU:s arbete inom socialtjänstområdet har varit att ta fram kunskap i nära dialog och samarbete med våra närmaste samarbetsparter. Förutom myndighetens aktiva engagemang i Partnerskapet för kunskapsstyrning inom socialtjänsten har myndigheten regelbunden kontakt med Socialstyrelsen och Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd. SBU har även gått med i nätverket Nationell myndighetssamverkan och kunskapsutbyte för kvinnofrid (NCK).

Genom tät dialog och samarbete med aktörer på nationell, regional och lokal nivå har SBU fått kännedom om förutsättningar och behov inom socialtjänsten. SBU har därför styrt och prioriterat det interna arbetet till att bli mer ändamålsenligt och effektivt, i linje med övrigt som pågår i landet.

Patient- och brukarsamverkan

Samverkan med patienter och brukare är viktig för SBU och förekommer i många av SBU:s projekt. Den anpassas efter behov och syfte och har därför olika form och omfattning. För utvärderingar av forskning sker samverkan oftast för att få en så bra och relevant frågeställning som möjligt. Gällande SBU:s projekt där syftet är att prioritera fram viktiga forskningsfrågor eller utfall som forskningen bör använda är patienter och brukare särskilt väsentliga. Här ingår alltid patienter eller brukare, och ibland även anhöriga, som sakkunniga i projektledningen.

SBU ingår i det myndighetsgemensamma nätverket för erfarenhetsutbyte och brukarinvolvering som är knutet till Rådet för styrning med kunskap. Nätverket har under året fokuserat på kunskapsutbyte såväl mellan myndigheterna som med andra aktörer. Nätverket har under året slutfört arbetet med att ta fram en gemensam riktlinje för ersättning vid patient- och brukarsamverkan.

Här beskrivs patient- och brukarsamverkan inom SBU:s projekt som avslutats under 2023:

Prioritering av forskningsfrågor inom vård och stöd vid allvarliga psykiska sjukdomar och tillstånd

Projektet har haft en patient samt en anhörig som sakkunniga i projektgruppen.

Projektgruppen har samverkat med patienter och anhöriga genom att ge möjligheten att prioritera övergripande forskningsfrågor via en öppen enkät. Prioriteringen avslutades med en workshop där följande organisationer var delaktiga:

- Schizofreniförbundet
- Riksförbundet Balans
- Föreningen SHEDO
- Frisk & Fri – Riksföreningen mot ätstörningar
- Riksförbundet för Social och Mental hälsa (RSMH)
- Svenska Psykiatriska Föreningen (SPF)
- Svenska Föreningen för Barn- och Ungdomspsykiatri (SFBUP)
- Psykiatriska Riksföreningen för Sjuksköterskor (PRF)
- Svensk Kuratorsförening
- Yrkesföreningen för personligt ombud Sverige (YPOS)
- Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa (NSPH)

Prioritering av forskningsfrågor gällande diagnostik, behandling och bemötande av personer med lipödem

Projektet har haft en person med lipödem som sakkunnig i projektgruppen.

Projektgruppen har samverkat med personer med lipödem och anhöriga genom att ge möjligheten att föreslå forskningsfrågor, prioritering av övergripande forskningsfrågor genom enkät samt genom workshop.

Utöver patienter och anhöriga inbjöds följande organisationer till den avslutande workshopen:

- Svenska Ödemförbundet
- Lymf Sverige
- Lymf Jönköping
- Lymf S – Lymf- och lipödemföreningen Stockholms län

Prioriterade utfall för behandlingsstudier gällande provocerad vulvodyni (vestibulit)

Projektet har haft en person med provocerad vulvodyni som sakkunnig i projektgruppen.

Projektgruppen har samverkat med personer med provocerad vulvodyni och anhöriga genom enkät samt genom workshop om prioritering av övergripande forskningsfrågor.

Förstudie om alternativa metoder till tvångsåtgärder inom Statens institutionsstyrelse, den psykiatriska tvångsvården och den rättspsykiatriska vården

Projektgruppen har samverkat för att identifiera frågor och inklusionskriterier som är viktiga att beakta ur ett patient- och anhörigperspektiv, tillsammans med:

- Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa (NSPH)
- Riksförbundet för Social och Mental hälsa (RSMH)
- Riksförbundet Attention (projekt UngDialog)

Samverkan inom ramen för forskningsprogrammet UserInvolve

SBU har samverkat med Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa (NSPH) och deltagit med en expert från SBU i en samproduktion¹⁹ mellan brukare, forskare och aktörer, som stöd i arbetet inom forskningsprogrammet UserInvolve där man bland annat ska studera brukarinflytande i forskning genom samproduktion.

---

¹⁹ Med samproduktion avses här samverkan mellan forskare, brukare och aktörer inom vård och/eller socialtjänst inom området psykisk ohälsa.

Internationellt arbete

I SBU:s uppdrag ingår att vara kontaktmyndighet i internationella frågor och stödja såväl det europeiska samarbetet som övrigt internationellt samarbete. Under 2023 och under Sveriges ordförandeskap i ministerrådet har SBU genom olika aktiviteter satsat på att stärka kunskapsutbyte och metodutveckling. SBU har också stått värd för flera möten i Stockholm med organisationer från Europa, Nordamerika och Asien. Nätverket INSIA har fortsatt att utvecklas och fler medlemsorganisationer har anslutit.

SBU ordnade internationell konferens för utvärderingar inom det sociala området

Under Sveriges ordförandeskap i Europeiska unionens råd (ministerrådet) under första halvåret 2023 arrangerade SBU ett flertal aktiviteter. SBU stod bland annat tillsammans med Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV) värd för ett möte i Stockholm för nätverket Heads of Agencies Group (HAG), där över 50 personer deltog från 32 medlemsländer. Mötet fokuserade dels på strategisk planering för HAG, dels fortsatt planering och implementering inför den europeiska HTA-förordningen HTAR²⁰ som träder i kraft i januari 2025.

Tillsammans med Europeiska kommissionen (EU-kommissionen) stod SBU och TLV värd för en informationsdag om HTAR i Stockholm. Mötet vände sig till nordiska intressenter och andra som kommer att påverkas av HTAR i Norden. Ett fysiskt deltagarantal begränsades till 100 personer men många deltog även digitalt. På plats deltog olika patient-, HTA- och vårdprofessioners organisationer samt representanter från de nordiska hälso- och sjukvårdsdepartementen.

SBU ordnade också gemensamt med the International Network of Social Intervention Assessment (INSIA) världens första konferens för utvärderingar inom

det sociala området²¹. På plats i Stockholm deltog 100 personer och ytterligare 60 personer deltog via webbsändning. Programmet bjöd på föredrag av 13 talare och ämnena för föredragen spände från vikten av internationellt samarbete till inkludering av ett brukar- och anhörigperspektiv vid utvärdering av sociala insatser, vetenskaplig evidens, framtidsspaningar och om ett standardiserat mått för att mäta aspekter av hälsa och välbefinnande (EQ-HWB²²) med mera.

Genom Nätverket för hälsoekonomer (NHE-nätverket), som SBU är värd för, anordnades en föreläsning av föreståndaren vid Washington State Institute for Public Policy (WSIPP). Där presenterades en metod för att genomföra ekonomiska utvärderingar av insatser inom socialtjänsten, med exempel från området barns psykiska hälsa.

Nordisk och skandinavisk samverkan

Under 2023 deltog SBU i två möten med de nordiska HTA-organisationerna. Vid dessa möten har deltagarna utbytt erfarenheter och utmaningar samt information om respektive lands pågående arbete för att anpassa sig till HTA-förordningen. Syftet med mötena är att lära sig av varandra och att kunna identifiera potentiella samarbetsmöjligheter eller att kunna öka användningen av varandras utvärderingar.

²⁰ HTAR, the Regulation (EU) 2021/2282 on Health Technology Assessment.

²¹ SIA, Social Intervention Assessment, utvärderingar inom det sociala området.

²² EQ-HWB, EQ Health and Wellbeing instrument.

Myndigheten är fortsatt engagerat i det skandinaviska GRADE²³-nätverket och ingår i styrgruppen. Nätverket startades 2022 av SBU tillsammans med skandinaviska systemmyndigheter, Cochrane Sverige och HTA Region Stockholm, med syfte att på olika sätt stödja tillämpningen av GRADE-systemet i Skandinavien.

Europeisk samverkan

SBU är medlem i Heads of Agencies Group (HAG), det europeiska nätverk av organisationer och myndigheter som ansvarar för medicinsk utvärdering, och deltar särskilt i arbetsgruppen som arbetar med uppbyggnad av ansvars- och rollfördelning. Tre möten med HAG ägde rum under 2023. Samtliga fokuserade på organisering av samarbetsformer och förberedelser inför att HTA-förordningen HTAR träder i kraft. Andra frågor var bland annat samarbetsformer mellan HAG och EU-kommissionen och den kommande, nya europeiska läkemedelslagen.

Det europeiska samarbetet som organiserats inom the European Network for Health Technology Assessment (EUnetHTA) där SBU deltagit från starten 2005 har nu avslutats. EUnetHTA höll sitt sista möte i september 2023.

Internationellt nätverk inom det sociala området

Under 2023 har SBU fortsatt sitt arbete med att etablera och utveckla det internationella nätverket inom social utvärdering, INSIA. Nätverkets första fysiska medlemsmöte hölls i Stockholm i maj 2023 och välkomnade 26 deltagare för att diskutera olika metodologiska frågor relevanta för utvärderingar av sociala insatser, samt strategiska frågor och arbetsmöten. Vid årsmötet i slutet av 2023 lämnades ordförandeskapet över från engelska National Institute for Health and Care Excellence (NICE) till norska Folkehelseinstituttet. Via INSIA samarbetar SBU med likasinnade internationella aktörer för att tillsammans utveckla och tillgängliggöra kunskapsbaserade metoder för socialtjänsten. Genom kanslifunktionen koordinerar och administrerar SBU plattformen för det internationella kunskapsutbytet. SBU ingår också i styrelsen och kan därmed bidra till nätverkets aktiviteter samt tillväxt för ökat samarbete och lärande från relevanta organisationer. Genom deltagande i arbetsgrupper drar SBU även nytta av internationella erfarenheter för den interna metodutvecklingen. SBU leder en av dessa grupper; den som fokuserar på ekonomiska aspekter.

²³ GRADE, Grading of Recommendations, Assessment, Development and Evaluation, är ett internationellt framtaget system för evidensgradering av resultat från systematiska översikter. Läs mer om GRADE i www.sbu.se/sv/metod/metodboken-2023/

Övriga internationella nätverk och organisationer

SBU är medlem i det offentligt finansierade internationella nätverket International Network of Agencies for Health Technology Assessment (INAHTA) för organisationer som gör medicinska utvärderingar. INAHTA har 55 medlemsorganisationer från 35 länder. Nätverkets syfte är både att sprida det arbete som utförs i INAHTA samt att dela kunskap och erfarenheter mellan medlemmarna. Under 2023 har medarbetare från SBU deltagit i INAHTA:s styrelse samt i fyra utbildningsgrupper. SBU leder gruppen om brukarsamverkan och deltar även i grupper om kvalitativa metoder, miljömässig hållbarhet och Real World data (användandet av data som genererats utanför strikta forskningsstudier, till exempel register).

SBU är även medlem i den vetenskapliga föreningen Health Technology Assessment international (HTAi). Vid den årliga konferensen som hölls i Australien 2023 deltog SBU med ett flertal presentationer.

Myndigheten är svensk fokuspunkt för Världshälsoorganisationen (WHO) avseende HTA. En medarbetare från SBU är styrelsemedlem i WHO:s initiativ Decide Health Decision Hub som framför allt har till syfte att stödja uppbyggnadsarbetet av HTA i länder där utvecklingen av detta inte kommit så långt, till exempel i Asien och Afrika.

Genom sitt arbete med vetenskapliga kunskapsluckor är SBU också en stödjande medlem i den internationella organisationen EViR (Ensuring Value in Research). I arbetet med SBU:s rapport *Prioriterade utfall för behandlingsstudier gällande provocerad vulvodyni* har myndigheten inkluderat deltagare från olika länder för att få en tydlig internationell förankring av resultaten.

SBU inledde hösten 2023 ett samarbete med den tunisiska HTA-myndigheten INEAS, Instance Nationale de l'Évaluation et de l'Accréditation en Santé. Flera digitala möten hölls 2023 och i december genomfördes även en tredagarsworkshop i Tunisien där SBU-medarbetare deltog. SBU har också föreläst på en workshop med det Schweiziska HTA-nätverket. Vid ett tillfälle har SBU välkomnat en representant för kanadensiska Institute of Health Economics (IHE) till Stockholm, för att få ta del av hur HTA-samarbetet är organiserat i Kanada.

TABELL 2.7 Totala kostnader för internationellt arbete, tkr

	2023	2022	2021
EUnetHTA *	–	–	3
INAHTA	904	588	340
INSIA	2 012	3 067	836
Övrigt internationellt arbete **	4 126	2 253	1 188
SUMMA	7 042	5 908	2 367

Beloppen inkluderar direkta kostnader, fördelade lönekostnader och schablonmässigt fördelade kostnader (indirekta kostnader).

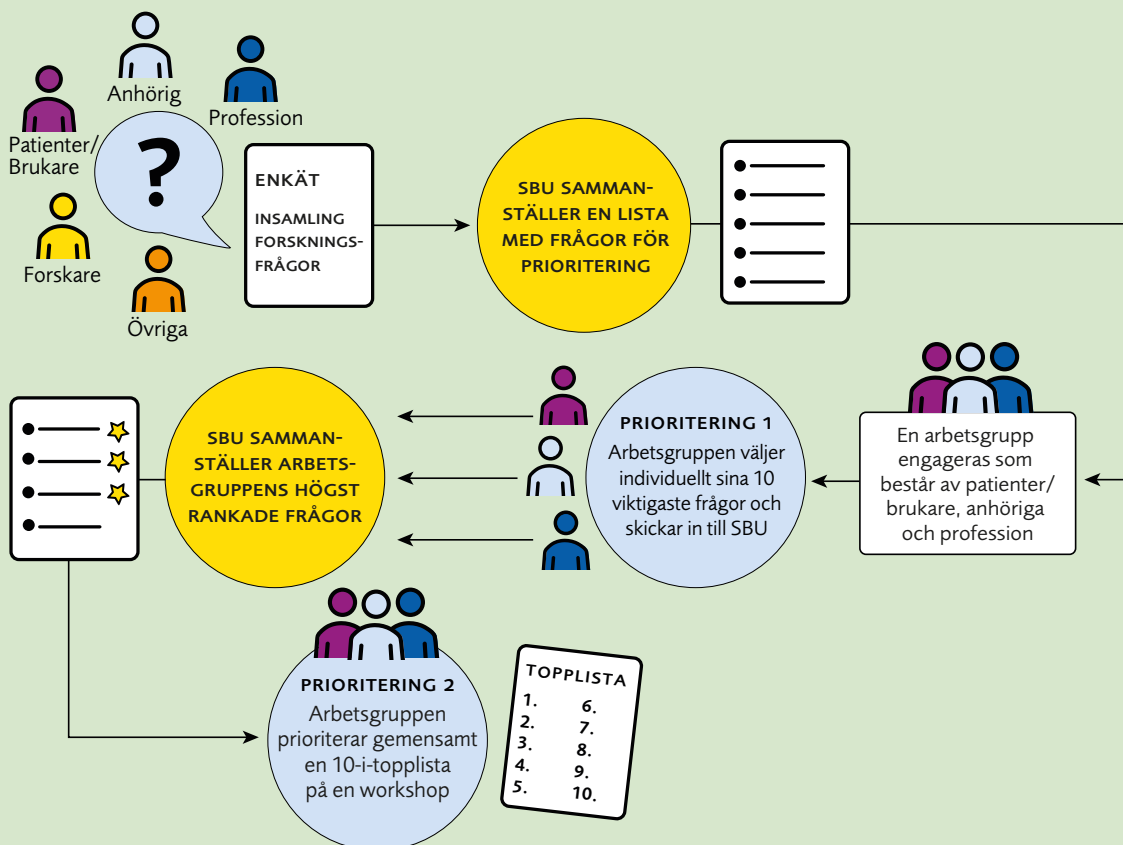
* EUnetHTA:s verksamhet övergick 2022 i andra europeiska strukturer.

** I posten för Övrigt internationellt arbete ingår kostnader för INSIA-konferensen 2023.

Vetenskapliga kunskapsluckor

För att synliggöra de behandlingar och insatser där det behövs mer forskning om effekter listar SBU vetenskapliga kunskapsluckor. Dessa kan ge vägledning i val av fortsatt forskning, och kan beaktas vid tilldelning av nya forskningsmedel. Genom arbetet med vetenskapliga kunskapsluckor lyfter SBU etiska och ekonomiska konsekvenser av att forskning ibland inte är användbar. För att öka nyttan av forskningsmedel och praktisk forskning krävs såväl olika åtgärder som samverkan mellan flera aktörer. De centrala aktörerna är de som i slutänden påverkas av de olika aktiviteterna; brukare, klienter, patienter, närstående och personal.

FAKTARUTA 2.3 Projekt enligt James Lind Alliance metod

Identifiering och prioritering av vetenskapliga kunskapsluckor

SBU samlar identifierade vetenskapliga kunskapsluckor i en databas²⁴. Databasen är en tjänst till forskare och forskningsfinansiärer, där de kan ta del av var det behövs mer praktikinära forskning eller sammanställd vetenskaplig kunskap. Under 2023 har sidan om vetenskapliga kunskapsluckor på SBU:s webbplats uppdaterats med ett mer användarvänligt gränssnitt. Syftet är att göra det lättare att hitta och använda databasen och orientera sig i de olika delarna av SBU:s arbete med vetenskapliga kunskapsluckor.

Under 2023 har 545 kunskapsluckor på svenska publicerats i SBU:s databas (se Tabell 2.1 för jämförelsesiffror). Av

dessa gäller 295 kunskapsluckor metoder och insatser inom området funktionstillstånd och funktionshinder. Därtill har 20 kunskapsluckor uppdaterats och ersatt ett antal tidigare publicerade kunskapsluckor. Vid årets slut fanns 3 521 vetenskapliga kunskapsluckor på svenska och 253 vetenskapliga kunskapsluckor på engelska i databasen. Av de sistnämnda har 92 publicerats under 2023 (2022: 132 st., 2021: 30 st.).

Det är av stor vikt att de som berörs av forskningen får uttrycka vilken forskning de tycker är viktig. Om forskning riktas mot icke prioriterade frågor är det forskning som inte ger maximal nytta och som inte ger den efterfrågade kunskapen. Syftet med SBU:s prioriteringsprojekt är att hjälpa forskare och forskningsfinansiärer att satsa på det som patienter, brukare och professionen vill ha klarhet i.

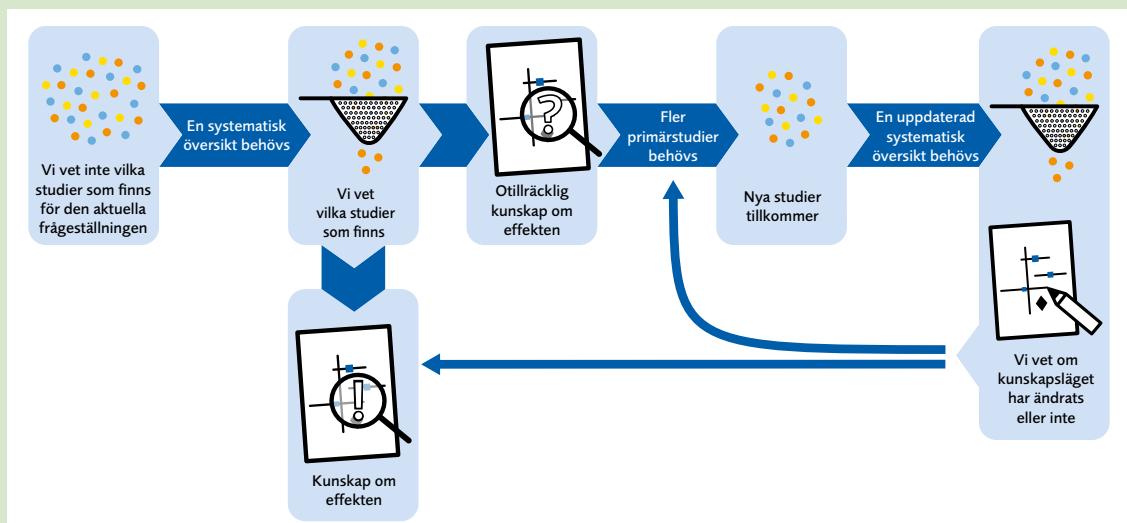
²⁴ www.sbu.se/sv/publikationer/vetenskapligakunskapsluckor/

FAKTARUTA 2.4 Vad är en vetenskaplig kunskapslucka enligt SBU:s modell?

En vetenskaplig kunskapslucka innebär att det saknas evidens för vilken sammanvägd effekt en metod eller insats har, dvs. kunskap från en systematisk översikt. Baserat på vilken forskning som behövs för att fylla luckan finns tre typer av vetenskapliga kunskapsluckor enligt SBU:s modell*:

- **En systematisk översikt** behövs när vi inte vet vilka studier som finns och därmed inte den sammanvägda effekten. De primärstudier som eventuellt finns behöver identifieras, granskas och vägas samman i en systematisk översikt för att kunskapsläget ska kunna fastställas.
- **Fler primärstudier behövs** när en tillförlitlig systematisk översikt visar att det är osäkert vilken den sammanvägda effekten är. Det kan bero på att det saknas studier, att studierna har bedömts ha hög risk för systematiska fel, är för få, för små eller visar motsägande resultat (tillförlitligheten hos den sammanvägda effekten är mycket låg, till exempel enligt GRADE).
- **En uppdaterad systematisk översikt** behövs när det tidigare gjorts en systematisk översikt som visar att primärstudier behövs, och det finns skäl att tro att nya studier har tillkommit som möjligen kan ändra kunskapsläget.

* För att en vetenskaplig kunskapslucka ska läggas in i SBU:s databas krävs att metoden eller insatsen används i Sverige, eller bedöms kunna bli aktuell för användning inom en snar framtid.

SBU använder sig av en metodik framtagen av den brittiska organisationen James Lind Alliance. Den innebär att de som berörs av ett visst tillstånd, deras närstående samt involverad profession tillsammans inventerar och prioriterar bland vetenskapliga kunskapsluckor. SBU har publicerat två rapporter vars projekt som utgått från denna metodik, båda som resultat av regeringsuppdrag. Det ena gällde lipödem: *Prioritering av forskningsfrågor gällande diagnostik, behandling och bemötande av personer med lipödem*. Det andra avsåg allvarliga psykiska sjukdomar och tillstånd: *Prioritering av forskningsfrågor inom vård och stöd vid allvarliga psykiska sjukdomar och tillstånd*.

Det är även viktigt att forskningen fokuserar på relevanta utfall och att samma utfall används i olika studier så att resultaten kan vägas samman. För att bidra till att detta sker kan de som berörs av ett visst tillstånd, forskare och personal komma överens om vilka som är de viktigaste utfallen att ta med i forskningsstudier inom ett område. Dessa är så kallade prioriterade utfall (eng. core outcome set). Under året har ett projekt med detta syfte genomförts, om behandling av provocerad vulvodyni. Även det var resultat av ett regeringsuppdrag: *Prioriterade utfall för behandlingsstudier gällande provocerad vulvodyni (vestibulit)*.

Praktiknära forskning och samverkan med forskningsfinansiärer

Under året har SBU svarat på en inbjudan från Utbildningsdepartementet (dnr U2023/01467) att inkomma med synpunkter på regeringens forsknings- och innovationspolitik. I svaret pekade SBU på behovet av mer praktiknära forskning av hög kvalitet för att insatser inom hälso- och sjukvården, tandvården, socialtjänsten och funktionshinderområdet ska vila på vetenskaplig grund. SBU ville också se fler riktade utlysningar för tillämpad forskning, utlysningar som motsvarar de behov som finns och som bidrar till att fylla vetenskapliga kunskapsluckor.

SBU har under året ingått med en representant i Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärds (Fortes) referensgrupp i psykisk hälsa för arbetet med den strategiska agendan för det tioåriga programmet *Nationellt forskningsprogram om psykisk hälsa*. En medarbetare har även deltagit i Fortes beredningsgrupp för utlysningen *Organisation, struktur och samverkan inom välfärdssektorn i relation till psykisk hälsa*.

SBU har anordnat två seminarier tillsammans med Forte och Socialstyrelsen under 2023. Dessa går att ta del av digitalt²⁵ och är del av en seminarieserie med fokus på effektutvärderingar inom välfärdsforskning i syfte att stärka den tillämpade välfärdsforskningen, främja samarbete mellan forskning och praktik samt fånga upp kunskapsbehov och stimulera ny forskning.

²⁵ www.forte.se/evenemang/webbinarium-svarnadda-grupper-vid-utvardering-av-insatser-utmaningar-och-losningar/
www.forte.se/evenemang/forsta-och-undvik-negativa-effekter-av-psykosociala-insatser/

Arbetsmiljöns betydelse för uppkomst av sjukdom

Sedan 2018 ingår det i förordning (2007:1233) med instruktion för SBU att systematiskt sammanställa kunskap om arbetsmiljöns betydelse för uppkomst av sjukdom. SBU har haft motsvarande uppdrag sedan 2011. Huvudmottagare av rapporterna är Försäkringskassan som använder underlagen vid bedömning av arbetsskadeärenden. Myndigheterna för en nära dialog för att rapporterna som tas fram ska vara användbara och anpassade efter Försäkringskassans behov.

Syftet med SBU:s utvärderingar är kunskaps-sammanställningar över vetenskapliga studier för att visa på samband mellan faktorer i arbetsmiljön och uppkomst av besvär och sjukdomar. Då det är möjligt belyser sammanställningarna även skillnader mellan kvinnor och män för sambandet mellan arbetsmiljöfaktorer och besvär. Resultaten i rapporterna utgår från samband på grupp-nivå, för specifika undergrupper och för enskilda personer kan sambanden se annorlunda ut. Huvudmottagare av SBU:s rapporter är Försäkringskassan som använder underlagen vid bedömning av arbetsskadeärenden. Andra målgrupper kan vara myndigheter och organisationer som arbetar inom arbetsmiljö- eller arbetsskadeområdet.²⁶

SBU och Försäkringskassan har en nära och god dialog för att de rapporter som SBU tar fram ska vara användbara och anpassade för Försäkringskassans behov. SBU och Försäkringskassan samråder om nya relevanta frågeställningar som behöver utvärderas och behov av att uppdatera tidigare rapporter. SBU har även dialog med andra berörda aktörer inför att projekt startas, för att i ett tidigt skede identifiera andra pågående arbeten och på så sätt undvika överlapp och dubbelarbete.

Under 2023 har SBU publicerat en (1) rapport inom arbetsmiljöområdet: *Betydelsen av arbetsrelaterad stress för temporomandibulär dysfunktion (smärta och funktionsstörningar i käksystemet)*. Dessutom pågår ett projekt för att utvärdera om det finns samband mellan exponering för luftburna ämnen i arbetsmiljön och diagnosticerad kroniskt obstruktiv lungsjukdom (KOL).

Myndigheten har påbörjat ett utvecklingsarbete med att uppdatera SBU:s äldre kunskapssammanställningar inom arbetsmiljöområdet, för att kunna göra fler avgränsade uppdateringar av befintliga underlag. I detta arbete kommer SBU samråda med Försäkringskassan och andra berörda parter.

SBU:s arbete med vetenskapliga underlag som stöd i bedömning av arbetsskador beskrivs ytterligare på sida 8.

²⁶ Till exempel Arbetsmarknadsdepartementet, Arbetsmiljöverket, Inspektionen för socialförsäkringen (ISF), Myndigheten för arbetsmiljökunskap (Mynak), Socialdepartementet, försäkringsbolag samt arbetsgivare, arbetstagare och företagshälsovården.

Personal och kompetensförsörjning

Under 2023 har medarbetarna involverats i arbetet med SBU:s vision, strategi och verksamhetsplanering. För att nå uppsatta mål och leverera uppdrag på ett effektivt och ändamålsenligt sätt har det varit prioriterat att skapa engagemang i detta. Dessutom är strävan att vara en attraktiv arbetsgivare och erbjuda en hållbar arbetsmiljö varför flertalet kompetensutvecklings- och arbetsmiljöaktiviteter genomförts under året. Personalen har bland annat erbjudits skraddarsydd utbildningar och SBU:s arbetsgrupp för tillitsfrågor har under året fokuserat på utvärdering av myndighetens avdelningsmöten, med fokus på psykologisk trygghet och effektivitet. Bedömningen är att årets genomförda utvecklingsaktiviteter stimulerat till så väl förbättrade sak- och metodkunskaper som arbetssätt, vilket bidrar till en god måluppfyllelse samt ett gott medarbetarskap och ledarskap. Satsningarna ökar myndighetens attraktionsvärden som arbetsgivare vilket skapar goda förutsättningar för SBU:s kompetensförsörjning. Helhetsbedömningen är att goda arbetsvillkor, arbetsmiljö och utvecklingsmöjligheter råder på SBU.

SBU:s personal

Vid årets slut hade SBU totalt 86 anställda, varav 70 kvinnor och 16 män (se Figur 2.2 för fördelning i procent samt jämförelsesiffror). Medelåldern på SBU var för männen 54 år och för kvinnor 48 år (se Figur 2.3 för jämförelsesiffror). Under 2023 har det gjorts ett flertal ersättningsrekryteringar och SBU har anställt elva nya medarbetare. Av de nyanställda blev nio tillsvidareanställda och två visstidsanställda. Under året har sju personer avslutat sin anställning på SBU och gått vidare till annan anställning (2022: 6 st., 2021: 4 st.). Vid årets slut var fyra medarbetare tjänstlediga för provanställning på annan myndighet och två medarbetare var utlånade till andra myndigheter.

Kompetensutveckling

Under 2023 gjordes en satsning för att stärka medarbetarnas kompetens och för att bidra till verksamhetens utveckling. Till följd av utvecklingsarbetet med myndighetens slutsatser och sammanfattningar, med syfte att göra dessa tydligare och mer användbara för mottagare, har hela myndigheten erbjudits en kurs i att skriva bättre sammanfattningar. Alla medarbetare ges också kontinuerligt möjlighet att delta i de externa metodutbildningar som SBU anordnar. Många medarbetare fick möjligheten att medverka vid det internationella nätverket Cochranes konferens som hölls i London i september 2023, med syfte att stärka sakkompetensen och inspireras av idéer som genomsyrar det internationella

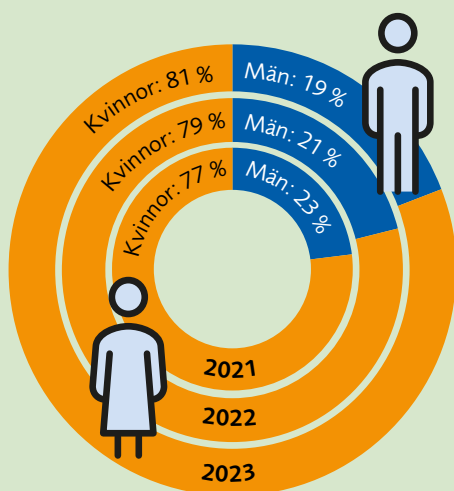
metodsamarbetet. Under våren erbjöds alla medarbetare att gå för myndigheten skräddarsydda utbildningar i Office 365. Det var mycket uppskattat och cirka hälften av myndighetens medarbetare deltog. Det hölls fem heldagsutbildningar och en längre utbildning över två dagar. I slutet av året erbjöds även tre tillfällen där medarbetarna fick möjlighet att utbilda sig inom hjärt-lungräddning.

SBU är sedan januari 2022 med i nätverket Rörlighet i staten (RIS) vilket är ett samarbete över myndighetsgränser. En av SBU:s medarbetare är med i RIS utbildningsgrupp som två gånger per halvår anordnar en grundläggande heldagsutbildning om rollen som statligt anställd. Från SBU deltog sex medarbetare i utbildningarna under 2023. Dessutom gick nio medarbetare kursen Att leda utan att vara chef, som även den erbjuds genom nätverket.

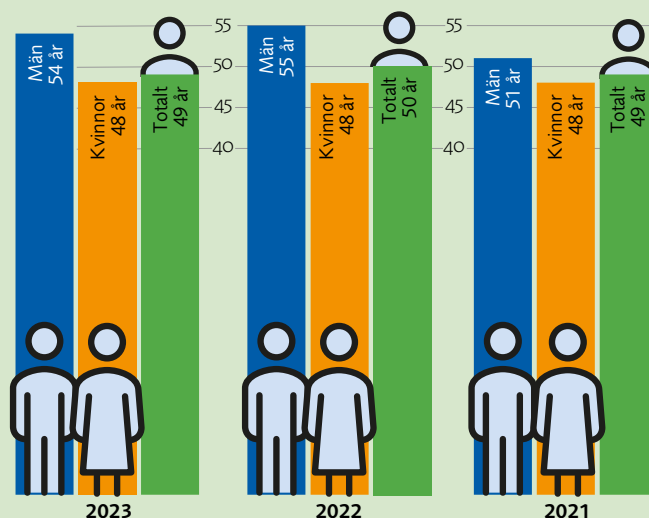
Arbetsmiljö

Under 2023 har SBU fortsatt att erbjuda möjligheten att delvis arbeta på distans och under 2024 kommer det göras en utvärdering av hur det har fungerat, med fokus på arbetsmiljön för medarbetarna. En satsning som gjorts under året med fokus på ett hållbart arbetsliv har varit att höja friskvårdsbidraget. Myndigheten erbjuder utöver detta sina medarbetare 1,5 timme i friskvårdstid och möjlighet till subventionerad massage.

Under året har en arbetsgrupp med representanter från alla avdelningar arbetat med tillitsfrågor. Särskilt fokus har legat på utveckling av SBU:s avdelningsmöten; en utvärdering av den psykologiska tryggheten och effektiviteten på mötena genomfördes på alla avdelningar och därefter diskuterades vilka förbättringar som kunde göras. Utvärderingen visade att syftet för mötena i vissa fall kunde upplevas som otydligt. Därför har diskussioner inletts om hur myndigheten bättre kan samverka på avdelningsmötena, för att främja ytterligare delaktighet och engagemang i verksamheten.

FIGUR 2.2 Fördelning kvinnor och män vid utgången av 2023 jämfört med 2022 och 2021

FIGUR 2.3 Medelålder för anställda utgången av 2023 jämfört med 2022 och 2021

Våren 2023 inledde SBU:s ledningsgrupp ett arbete med myndighetens långsiktiga vision och strategi samt verksamhetsplanering för kommande verksamhetsår. Medarbetarna har involverats i arbetet, bland annat under de årliga personaldagarna som 2023 hölls i september. Då samlades hela myndigheten under två dagar för att samverka och arbeta fram förslag till delmål, projekt och aktiviteter och på så vis lägga grunden för verksamhetsplanen för 2024.

Miljöledningsarbete

På SBU finns en miljögrupp som driver myndighetens miljöledningsarbete. Under 2022 inleddes en översyn av myndighetens riktlinjer för möten och tjänsteresor och de reviderade riktlinjerna trädde i kraft i juli 2023. Översynen var ett resultat av ett regeringsuppdrag till statliga myndigheter 2022 om att fortsätta utveckla arbetssätt som innebär alternativ till fysiska möten och en allt mindre miljö- och klimatpåverkan. SBU redovisade uppdraget i februari 2023 inom ramen för myndighetens miljöledningsarbete enligt förordningen (2009:907) om miljöledning i stat-

liga myndigheter. Under den senare delen av 2023 startades ett arbete om hur SBU kan arbeta med indirekta miljöaspekter, kopplat till myndighetens utvärderingsrapporter. Likaså är ett arbete i startgroparna om hur myndigheten kan arbeta med frågor kopplat till Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling.

SBU deltar genom miljögruppen i miljöledningsnätverket för små myndigheter. Nätverket träffas digitalt cirka fyra gånger per år och delar erfarenheter och utmaningar med varandra och arrangerar föreläsningar på aktuella teman. Under 2023 var ett aktuellt tema en mer miljövänlig elektronisk kommunikation och en minskad datalagring, ett tema som SBU kommer att ta till sig och jobba med under 2024.

Den interna miljörevisionen fokuserade 2023 på två områden; myndighetens resande samt roller och ansvarsfördelning. Internrevisorerna rekommenderade bland annat ett tydliggörande av ansvarsfördelningen för miljöledningsarbetet, vilket har resulterat i att ett tydligt direktiv kommer att tas fram för myndighetens miljögrupp.

Myndighetens interna utveckling och kvalitetssäkring

Myndigheten arbetar kontinuerligt med att vidareutveckla interna processer. SBU:s metodbok är en viktig vägledning i arbetet med att ta fram rapporter och under året har en ny upplaga av metodboken publicerats. För att utveckla processer och effektivisera arbetssätt har SBU även implementerat olika system för verksamhetsstyrning, lönerevision och e-signering av dokument samt upphandlat ett e-arkiv. Myndighetens instruktion förändrades under året, i och med detta upphörde SBU:s nämnd och ett insynsråd infördes.

Kvalitetssäkring och metodutveckling

SBU har en intern grupp, metodgruppen, som arbetar med metodutvecklingsfrågor och bland annat anordnar metodinriktade seminarier och workshops. Därmed får alla anställda på myndigheten återkommande tillfällen för att uppdatera sina kunskaper om SBU:s metoder. Som ett resultat av gruppens arbete publicerades en ny upplaga av SBU:s populära metodbok under året. Både strukturen och innehållet har uppdaterats och helt nyskrivna avsnitt om bland annat vetenskapliga kunskapsluckor och nätverksmetaanalys har tillkommit.

Utöver metodgruppen finns särskilda interna metodstöd dit myndighetens projektledare kan vända sig under projektprocessen. Under året har metodstöden fortsatt att utvecklas med tillsättande av nya ledamöter, under 2023 med särskilt fokus på nyrekrytering till metodstödet för kvalitativa studier samt till metodstödet för terminologi. Som exempel på metodinriktad utbildning som anordnats under 2023 kan statistikkursen nämnas: SBU:s metodstöd för statistik anordnade en kurs i grunderna för sådan statistisk kompetens som krävs för att medarbetarna mer självständigt ska kunna hantera statistiskt material.

Under 2023 har en arbetsgrupp översatt det internationella nätverket Cochranes granskningsmall för icke-randomiserade studier, vilket ledde till en större översyn av

SBU:s generella hantering av granskningsmallar. Syftet är att arbeta effektivare, bland annat undvika onödiga översättningar och att systematiskt möjliggöra grovsällning av studier som inte håller acceptabel kvalitet.

Anpassning av sammanfattningar

SBU har under året haft ett internt utvecklingsarbete för att göra sammanfattningarna i myndighetens utvärderingsrapporter mer lättillgängliga och tydliga. De ska vara kortare och ha ett populärvetenskapligt format. Hittills har en av SBU:s rapporter med en sammanfattning i det nya formatet publicerats: *Insatser för att förebygga och minska gängrelaterad brottslighet bland barn och unga vuxna*. SBU kommer att tillämpa och följa upp hur det nya formatet tas emot under 2024.

Processutveckling och effektivisering

Myndigheten inledde under hösten 2022 ett internt utvecklingsarbete för verksamhetsstyrning, planering och uppföljning. Fokus ligger på ett mer effektivt arbetssätt med tydligare prioriteringar för bättre nyttjande av myndighetens resurser och för att möjliggöra uppföljning av hur myndighetens kunskapsunderlag används. Under 2023 har ett webbaserat system för verksamhetsstyrning (Stratsys) implementerats, för att arbetas skarpt i under 2024. Parallellt med detta har SBU:s ledningsgrupp

drivit arbetet med myndighetens långsiktiga strategi för 2024–2028 samt planering för kommande verksamhetsår.

SBU har under hösten implementerat en lönerevisionsmodul för att lönerevisionen ska bli effektivare, mera systematisk och bidra till en bättre helhetssyn. Myndigheten har även under hösten utvecklat och kvalitetssäkrat rekryteringsprocesserna och implementerat en strukturerad kompetensbaserad intervjumetodik vid nyanställning.

Under året införde SBU ett system och rutiner för e-signering av dokument för att effektivisera verksamheten. SBU har också upphandlat ett e-arkiv för att säkra upp det digitala bevarandet av information. E-arkivering kommer att påbörjas under våren 2024.

Nämnden för medicinsk och social utvärdering upphör och insynsråd införs

SBU:s nämnd (Nämnden) har enligt förordning (2007:1233) med instruktion för SBU haft till uppgift att fatta beslut om fastställandet av slutsatser i de utvärderingar som myndigheten gör. Nämnden har även medverkat till att rapporterna spridits och kommit till användning. Ledamöterna har utsetts av regeringen och nämnden har under 2023 utgjorts av 15 ledamöter, inklusive ordförande och SBU:s generaldirektör. Under det första halvåret hölls tre sammanträden och slutsatser fastställdes för en (1) utvärderingsrapport. Under en heldagskonferens tillsammans med SBU:s vetenskapliga råd hölls bland annat en gemensam workshop med fokus på omvärldsspaning.

Ledamöternas tidigare förordnanden sträckte sig till den 30 december 2022, därefter tog regeringen beslut om förnyat förordnande till och med den 30 juni 2023. Den 1 juli 2023 trädde en ändring (SFS 2023:293) i kraft av förordning (2007:1233) med instruktion för SBU. I och med förordningsändringen upphörde Nämnden och ett insynsråd infördes. Ledamöter till insynsrådet förordnas av regeringen under 2024.

SBU:s vetenskapliga råd

SBU:s vetenskapliga råd (Rådet) består av 20 personer, inklusive ordförande och vice ordförande, och utses av generaldirektören. Ledamöternas kompetenser speglar de sakområden som ingår i SBU:s uppdrag (medicin, odontologi, socialt arbete, funktionshinderområdet samt arbetsmiljöområdet). Det finns även hög kompetens avseende olika vetenskapliga ansatser. Rådets uppgift är att bistå i SBU:s beredning inför beslut av SBU:s generaldirektör, i ärenden som rör projektplan, externa sakkunniga i projekten, externa granskare och rapporter samt råd inför beslut av Nämnden (till och med 30 juni 2023). Under 2023 har SBU:s vetenskapliga råd haft tio heldagsmöten. Vid några av mötena under året har metodutbildning genomförts om bland annat nätverksmetaanalyser och om så kallade umbrella reviews²⁷. Under året har tolv ledamöter omförordnats ett år (till och med 2024-06-30). Sex är förordnade till och med 2025-06-30. Under året avgick två ledamöter på egen begäran, varefter en person förordnades till 2026-02-28. En plats har varit vakant sedan 2023-03-01.

²⁷ Umbrella review är en systematiskt framtagen sammanställning av systematiska översikter.

Verksamhetens totala kostnader och intäkter

TABELL 2.8 Finansiering av verksamheten, anslag och externa medel under 2023, tkr

	Ingående balans	Tillkommit 2023	Förbrukat 2023	Utgående balans
Anslag				
Anslag (not 10)*	6 281	92 070	92 482	2 325
Uppdrag och projekt med externa medel				
Uppdrag inom området kvinnohälsa och förlossning	–	7 000	7 000	–
Uppdrag om kunskapsunderlag inom området psykisk ohälsa	–	8 000	8 000	–
Uppdrag om förstudie avseende alternativa metoder till tvångsåtgärder	–	450	450	–
Internationellt nätverk för samarbete inom området social utvärdering	–	1 000	1 000	–
Sammanställa och tillgängliggöra kunskap om tobaks- och nikotinprodukters skadeverkningar	–	175	175	–
Uppdrag att bistå Socialstyrelsen med kunskapsunderlag vid framtagandet av nationella riktlinjer för ätstörningsvården	–	1 000	1 000	–
Kunskapsläget avseende kommunal sjukvård	–	1 000	1 000	–
Preventiva insatser mot könsstympning av flickor och kvinnor**	650	–	650	–
Underlag inför en kommande nationell strategi inom området psykisk hälsa och suicidprevention	–	500	500	–
Uppdrag att sammanställa kunskap om metoder och insatser för att förebygga ungdomskriminalitet eller förhindra fortsatt ungdomskriminalitet	–	1 500	1 500	–
Kunskapsunderlag om insatser inom det brottsförebyggande området som socialtjänsten kan använda i arbetet med barn och unga som fastnat i antisociala och kriminella beteenden	–	500	500	–
Stödja genomförandet av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor	–	2 000	2 000	–
Uppdrag att genomföra kunskapssammanställningar om alternativa metoder och arbetsätt till tvångsåtgärder	–	500	500	–
Uppdrag att förbättra förutsättningarna för fler placeringar i förstärkta familjehem och behandlingsfamiljer	–	1 500	1 500	–
Uppdrag att sammanställa kunskap om postcovid och andra postinfektiosa tillstånd	–	1 600	1 600	–
Bedöma förutsättningarna för ett införande av en nationell modell för riskbedömning inom tandvården	–	500	500	–
Uppdrag att ta fram ett nationellt hälsoprogram för barn och unga***	–	1 000	500	500
EUnetHTA	91	–	–	91
INSIA nätverk	–	274	–	274
SUMMA	741	28 499	28 375	864
SUMMA	7 021	120 569	120 857	3 189

* Ingående balans 2023 justerat p.g.a. återbetalning av tidigare års anslag med 18 tkr. Utgående balans 2023 är justerad med det under året indragna anslaget på 3 543 tkr.

** Intäkter från Jämställdhetsmyndigheten. Rubriceras i resultaträkningen som Avgift. 650 tkr är periodiserad från 2022 och förbrukades i sin helhet under 2023.

*** 500 tkr kommer att återbetalas till Kammarkollegiet under 2024.

Tabell 2.9 redovisar en samlad bild av kostnaderna för de senaste tre åren. I de redovisade beloppen ingår indirekta kostnader som för 2023 utgör ett påslag med 70 procent.

TABELL 2.9 **Totala kostnader uppdelat på verksamhetens olika områden, tkr**

	2023	2022	2021
Projektverksamhet	99 203	96 146	96 364
Informationsspridning	18 350	16 050	15 997
Internationellt arbete	7 042	5 908	2 367
SUMMA	124 595	118 104	114 728

Tabell 2.10 redovisar dels de direkta kostnaderna för respektive verksamhetsgren, dels de gemensamma kostnaderna (indirekta kostnader). De gemensamma kostnaderna har i tabellerna i tidigare avsnitt fördelats på verksamhetsgrenarna som ett schablonmässigt påslag som för år 2023 uppgår till 70 procent. De direkta kostnaderna utgör 59 procent av de totala kostnaderna.

TABELL 2.10 **Direkta kostnader för respektive område samt gemensamma omfördelade kostnader (indirekta kostnader), tkr**

	2023	2022	2021
Direkta kostnader			
Projektverksamhet	59 159	57 593	57 779
Informations-spridning	10 758	9 614	9 592
Internationellt arbete	3 324	3 539	1 419
SUMMA	73 241	70 747	68 790
Gemensamma kostnader			
Lokaler	9 099	8 097	7 422
Nämnd och vetenskapligt råd	1 603	1 659	1 835
Kansli och gemensamt	40 652	37 601	36 681
SUMMA	51 354	47 357	45 938
SUMMA	124 595	118 104	114 728

Summeringsdifferenser kan förekomma p.g.a. avrundningar.

TABELL 2.11 **Finansiering uppdelat på verksamhetens olika områden, tkr**

	2023			2022			2021		
	Totalt	Intäkter av anslag	Övriga intäkter	Totalt	Intäkter av anslag	Övriga intäkter	Totalt	Intäkter av anslag	Övriga intäkter
Projektverksamhet	99 203	68 319	30 884	96 146	66 831	29 315	96 364	71 367	24 997
Kommunikation och spridning	18 350	18 182	168	16 050	15 962	88	15 997	15 938	60
Internationellt arbete	7 042	5 978	1 064	5 908	4 877	1 031	2 367	2 159	208
SUMMA	124 595	92 479	32 116	118 104	87 670	30 434	114 728	89 463	25 265

Tabell 2.11 har omstrukturerats och jämföresetal för år 2022 och 2021 har justerats enligt den nya fördelningen som avspeglar finansiering på verksamhetens olika områden enligt resultatredovisningen. Vissa differenser kan förekomma i summeringar på grund av avrundningar.

3 Ekonomisk redovisning

Sammanställning av väsentliga uppgifter

Tkr	2023	2022	2021	2020	2019
Låneram					
Beviljad låneram	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500
Utnyttjad låneram	819	797	917	1 425	1 601
Räntekonto Riksgäldskontoret					
Beviljad kontokredit	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
Maximalt utnyttjad kontokredit	–	–	–	–	–
Ränteintäkter	782	198	–	1	7
Räntekostnader	14	2	1	2	52
Avgiftsintäkter					
Totala avgiftsintäkter	3 109	1 235	985	1 562	3 137
Anslagskredit					
Beviljad anslagskredit	2 762	2 737	2 712	2 637	2 505
Utnyttjad anslagskredit	–	–	–	–	–
Anslagssparande					
Utgående överföringsbelopp	2 325	6 299	2 999	2 056	5 146
Personal					
Medelantalet anställda	86	88	88	87	83
Årsarbetskrafter	78	78	80	81	75
Driftskostnad per årsarbetskraft	1 598	1 507	1 427	1 334	1 345

Resultaträkning

Tkr	Not	2023	2022
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag		92 479	87 670
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	1	3 109	1 235
Intäkter av bidrag	2	28 224	28 994
Finansiella intäkter	3	783	204
SUMMA		124 595	118 104
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	4	-90 209	-87 923
Kostnader för lokaler		-9 292	-8 366
Övriga driftkostnader		-24 754	-21 295
Finansiella kostnader	5	-54	-10
Avskrivningar och nedskrivningar		-285	-511
SUMMA		-124 595	-118 104
VERKSAMHETSUTFALL		-	-
ÅRETS KAPITALFÖRSÄKRING		-	-

Balansräkning

Tillgångar Tkr	Not	2023-12-31	2022-12-31
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	6	323	66
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	7	871	1 104
SUMMA		1 194	1 171
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		0	1 004
Fordringar hos andra myndigheter		949	835
Övriga kortfristiga fordringar	8	2	0
SUMMA		952	1 839
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	9	3 836	2 964
SUMMA		3 836	2 964
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	10	-2 200	-6 169
SUMMA		-2 200	-6 169
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret		19 429	22 972
SUMMA		19 429	22 972
SUMMA TILLGÅNGAR		23 211	22 776
Kapital och skulder			
	Not	2023-12-31	2022-12-31
Myndighetskapital			
Statskapital	11	347	295
SUMMA		347	295
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelse		-	-
Övriga avsättningar	12	631	480
SUMMA		631	480
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	13	819	797
Kortfristiga skulder till andra myndigheter		3 878	3 356
Leverantörsskulder		6 545	6 659
Övriga kortfristiga skulder	14	1 828	1 925
SUMMA		13 070	12 738
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader		8 299	8 026
Oförbrukade bidrag		864	587
Övriga förutbetalda intäkter		-	650
SUMMA		9 163	9 264
SUMMA KAPITAL OCH SKULDER		23 211	22 776

Anslagsredovisning

Redovisning mot anslag, tkr

Anslag	Ingående överföringsbelopp*	Årets tilldelning enligt regleringsbrev	Indragning**	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp
UO 9 1:2 ap 1	6 281	92 070	-3 543	94 808	92 482	2 325

* Posten för Ingående överföringsbelopp 2023 (6 299 tkr) har justerats på grund av återbetalning av restanslaget från 2021 under 2023 på 18 tkr.

** Posten för Indragning kommer att justeras i början av 2024. Ändringen beror på det tidigare återbetalda medlet för 2021 och ligger i bokföringen som fordran med statskassan.

Villkor för anslag

Ap.1 Statens beredning för medicinsk och social utvärdering:

Anslagsposten får användas för Statens beredning för medicinsk och social utvärderings förvaltningsutgifter.

Myndigheten visar ett överskott på 2,3 miljoner kronor vilket motsvarar ca 2,5 % av anslagstilldelningen.

Överskottet orsakades till största delen av personalomsättning.

Redovisningsprinciper

SBU:s årsredovisning är upprättad i enlighet med Förordning om myndigheters årsredovisning och budgetunderlag (2000:605), FÅB. SBU:s redovisning följer god redovisningssed såsom den kommer till uttryck i Förordning om myndigheters bokföring (2000:606). Fakturor som understiger 50 tkr exklusive mervärdesskatt har inte bokförts som periodavgränsningsposter per 2023-12-31. Om inget annat anges redovisas beloppen i den ekonomiska redovisningen i tusentals kronor.

Omsättningstillgångar och skulder

Kundfordringar och övriga fordringar upptas till det belopp varmed de beräknas inflyta. Övriga omsättningstillgångar och skulder värderas till anskaffningsvärdet om inte annat anges i not. SBU har ett lager av färdigproducerade rapporter. De resurser som använts för att ta fram rapporterna kostnadsförs löpande.

Anläggningstillgångar

Tillgångar avsedda för stadigvarande bruk med ett anskaffningsvärde på över 20 tkr och en beräknad livslängd på tre år eller längre definieras som anläggningstillgång. Anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerade avskrivningar enligt plan. Anläggningstillgångarna skrivs av linjärt över den bedömda ekonomiska livslängden.

Tillämpade avskrivningstider är:

- 3 år för datorer (bärbara kostnadsförs vid anskaffningstillfället)
- 5 år för förbättringsutgifter på annans fastighet
- 5 år för maskiner, installationer med mera
- 7 år för övriga inventarier.

Kostnadmässig anslagsavräkning

Den 1 januari 2009 trädde förändringar i anslagsförordningen (1996:1189) i kraft som innebär en övergång till kostnadmässig anslagsavräkning av förvaltningsutgifter. Semesterdagar som intjänats före 2009 avräknas från och med 2009 anslaget först vid uttaget enligt undantagsbestämelsen. Ingående balans för 2023, 129 tkr, har under året minskat med 3 tkr.

Noter

Resultaträkning

NOT 1 Intäkter av avgifter och andra ersättningar

Tkr	2023	2022
Övrig försäljning enligt §4 avgiftsförordningen		
Rapportförsäljning	1	3
Konsultuppdrag	3 020	1 173
Övriga intäkter	86	59
Avgifter enligt 15 § Avgiftsförordningen	1	–
SUMMA ÖVRIG AVGIFTS- BELAGD VERKSAMHET	3 108	1 235

NOT 2 Intäkter av bidrag

Tkr	2023	2022
Bidrag från statliga myndigheter	28 224	28 994
SUMMA	28 224	28 994

Inomstatliga bidrag kommer från Kammarkollegiet, Arbetsförmedlingen och Skatteverket.

NOT 3 Finansiella intäkter

Tkr	2023	2022
Ränteintäkter på räntekontot i Riksgäldskontoret	783	198
Övriga finansiella intäkter	1	6
SUMMA	783	204

Ränteintäkter har ökat under 2023 med anledning av stigande räntan jämfört med tidigare år. Summering för 2023 stämmer inte p.g.a. avrundningar.

NOT 4 Kostnader för personal

Tkr	2023	2022
Lönekostnader exklusive avgifter	–53 847	–53 783
varav lön till nämnden, SBU:s vetenskapliga råd samt ej anställd personal	–3 298	–5 000
Övriga kostnader för personal	–36 363	–34 139
Lagstadgade arbetsgivaravgifter	–16 651	–16 129
Premier, pensionskostnader	–15 929	–14 394
Andra övriga personalkostnader	–3 782	–3 617
SUMMA	–90 209	–87 923

Personalkostnader har ökat p.g.a. lönerevision samt fler antal årsarbetskrafter.

NOT 5 Finansiella kostnader

Tkr	2023	20212
Räntekostnader avseende lån i Riksgäldskontoret	–31	–7
Räntekostnader på räntekonto i Riksgäldskontoret (negativ ränta)	–14	–2
Övriga finansiella kostnader	–9	–1
SUMMA	–54	–10

Balansräkning

NOT 6 Förbättringsutgifter på annans fastighet

Tkr	2023-12-31	2022-12-31
Ingående anskaffningsvärde	378	378
Årets anskaffningar	307	–
Avgående tillgångar (utrangerade tillgångar)	–	–
Utgående anskaffningsvärde	684	378
Ingående anskaffningsvärde, pågående förbättringsutgifter	–	–
Pågående förbättringsutgifter, årets anskaffningsutgifter	28	–
Pågående förbättringsutgifter, årets aktiverade tillgångar	–	–
Utgående anskaffningsvärde	28	–
Ingående ack avskrivningar	–311	–254
Årets avskrivningar	–78	–57
Korrigerig av tidigare års avskrivningar (utrangeringar)	–	–
Utgående ack avskrivningar	–389	–311
SUMMA BOKFÖRT VÄRDE	323	66

Årets ingående balans för anläggningsrupp förbättringsutgifter på annans fastighet skulle vara högre med 78,4 tkr. Värdet justerades under året och flyttades från anläggningsgrupp för maskiner och inventarier som årets anskaffningar.

NOT 7 Maskiner, inventarier och installationer m.m

Tkr	2023-12-31	2022-12-31
Ingående anskaffningsvärde	4 100	3 630
Årets anskaffningar	–	469
Årets överföringar från pågående nyanläggningar	–78	–
Avgående tillgångar (utrangerade tillgångar)	–	–
Utgående anskaffningsvärde	4 021	4 100
Ingående ack avskrivningar	–3 290	–2 837
Årets avskrivningar	–207	–453
Korrigerig av tidigare års avskrivningar (utrangeringar)	–	–
Utgående ack avskrivningar	–3 497	–3 290
SUMMA BOKFÖRT VÄRDE	524	809
Kulturtillgångar		
Ingående anskaffningsvärde	295	–
Årets anskaffningar	52	295
Avgående tillgångar (utrangerade tillgångar)	–	–
Utgående anskaffningsvärde	347	295
SUMMA BOKFÖRT VÄRDE	871	1 104

Årets ingående balans för maskiner och inventarier skulle vara lägre med 78,4 tkr. Värdet justerades under året och flyttades till rätt anläggningsgrupp för förbättringsutgifter på annans fastighet inom årets anskaffningar. Kulturtillgångar gäller inlån av konstverk från Statens konstråd. Kulturtillgångar skrivs inte av.

NOT 8 Övriga kortfristiga fordringar

Posten för övriga kortfristiga fordringar består av fordringar hos anställda på 1 632 kr.

NOT 9 Förutbetalda kostnader

Tkr	2023-12-31	2022-12-31
Förutbetalda hyror	2 107	2 003
Förutbetalda prenumerationer	689	574
Förutbetalda licenskostnader	848	235
Övriga förutbetalda kostnader	192	152
SUMMA	3 836	2 964

Förutbetalda licenskostnader har lyfts upp från Övriga förutbetalda kostnader för mer detaljerad redovisning. Ökning beror på bland annat nya licenser för nya verksamhetsplaneringsverktyg.

NOT 10 Avräkning med statsverket

Tkr	2023-12-31	2022-12-31
Anslag i räntebärande flöde		
Ingående balans	-6 281	-2 999
Redovisat mot anslag	92 482	87 683
Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-92 070	-91 251
Återbetalning av anslagsmedel	3 543	269
Skulder avseende anslag i räntebärande flöde	-2 325	-6 299
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag		
Ingående balans	129	142
Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-3	-13
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	126	129
SUMMA AVRÄKNING MED STATSVERKET	-2 200	-6 169

Ett anslagssparande på ca 2,3 miljoner kronor tas med till år 2024. Årets anslagssparande ryms inom ramen för den tillåtna maximala nivån på 3%.

Posten Ingående balans på 6 299 mkr 2023 har justerats under året med 18 tkr genom återbetalning av tidigare skuld till statskassan pga överskridandet av anslagssparandet från 2021 (6 299 tkr -18 tkr). Skulden betalades under 2023.

Det återbetalda beloppet av anslagssparande 2022 på 3 561 tkr skulle bli lägre med 18 tkr pga tidigare reglering av skuld från 2021 på 18 tkr. Återstående fordran kommer att regleras under 2024.

NOT 11 Statskapital

Tkr	2023-12-31	2022-12-31
Statskapital utan avkastningskrav		
Ingående balans	295	-
Årets förändring av statskapital	52	295
Utgående balans	347	295

Årets förändring av statskapital består av tillkommande konstverk från Statens konstråd som registrerades som kulturtillgångar i balansräkningen.

NOT 12 Övriga avsättningar

Tkr	2023-12-31	2022-12-31
Avsättning för lokalt aktivt omställningsarbete		
Ingående avsättning	480	336
Årets avsättning	151	143
Avräknade kostnader	-	-
SUMMA AVSÄTTNING FÖR LOKALT AKTIVT OMSTÄLLNINGARBETE	631	480

Övriga avsättningar består endast av avsättningen för lokalt aktivt omställningsarbete.

NOT 13 Lån i Riksgäldskontoret

Tkr	2023-12-31	2022-12-31
Ingående skuld	797	917
Lån upptagna under året	307	391
Årets amorteringar	-285	-511
SUMMA LÅN I RIKSGÄLDSKONTORET	819	797
Beviljad låneram hos Riksgäldskontoret	2 500	2 500

NOT 14 Övriga kortfristiga skulder

Tkr	2023-12-31	2022-12-31
Personalens källskatt	1 867	1 876
Övriga skulder	-39	49
SUMMA	1 828	1 925

NOT 15 **Periodavgränsningsposter**

Tkr	2023-12-31	2022-12-31
Upplupen semesterlöneskuld inklusive sociala avgifter	6 696	6 806
Upplupen löneskuld inklusive sociala avgifter	1 119	780
Övriga upplupna kostnader	484	440
SUMMA UPPLUPNA KOSTNADER	8 299	8 026
Oförbrukade bidrag inomstatliga	500	497
Oförbrukade bidrag utomstatliga	364	91
SUMMA OFÖRBRUKADE BIDRAG	864	587
Förutbetalda hyror – utomstatliga	–	–
Övriga förutbetalda intäkter - inomstatliga	–	650
SUMMA ÖVRIGA FÖRUTBETALDA INTÄKTER	–	650
SUMMA PERIODAVGRÄNSNINGSPOSTER	9 163	9 264
Förväntad förbrukning av inomstatliga bidrag		
Inom tre månader	500	497
Mer än tre månader till ett år	–	–
Mer än ett år till tre år	–	–
Mer än tre år	–	–
SUMMA	500	497

Oförbrukat bidrag på 500 tkr avser bidrag från Kammarkollegiet för uppdraget Ta fram ett nationellt hälsoprogram. Medlen kommer att återbetalas till Kammarkollegiet inom tre månader.

Övriga tilläggsupplysningar

Anställdas frånvaro på grund av sjukdom

Grupp	2023	2022	2021
Total sjukfrånvaro i förhållande till den sammanlagda arbetstiden	2,3 %	5,3 %	2,7 %
Kvinnor	2,7 %	6,2 %	3,4 %
Män	0,7 %	1,8 %	0,2 %
Anställda under 30 år	*	*	*
Anställda 30–49 år	1,7 %	3,3 %	3,1 %
Anställda över 49 år	3,0 %	7,4 %	2,2 %
Andelen av total sjukfrånvaro som har varit sammanhängande i en period om 60 kalenderdagar eller mer	33,3 %	70,7 %	28,4 %

* Gruppen är för liten för att redovisa procentsatsen, på grund av risk att röja individens identitet.

Kön- och åldersfördelning av anställda

Grupp	2023	2022	2021
Kvinnor	81 %	79 %	77 %
Män	19 %	21 %	23 %
Anställda under 30 år (1)	1 %	–	–
Anställda 30–49 år (46)	53 %	53 %	57 %
Anställda över 49 år (40)	46 %	47 %	43 %

Ersättning till ledande befattningshavare och redovisning av andra uppdrag

	Lön/skattepliktig ersättning	Styrelse- eller rådsledamot i andra statliga myndigheter eller styrelseledamot i aktiebolag
SBU:s generaldirektör		
Britta Björkholm	1 180 952	–
SBU:s nämnd t.o.m. 2023-06-30		
Kerstin Nilsson (ordförande)	42 750	Statens medicinsk-etiska råd
Jonas Claesson	2 600	–
Heike Erkers	2 600	–
Björn Halleröd	7 800	Högskolestyrelsen, Högskolan i Gävle
Fredrik Lennartsson	0	Insynsrådet, Jämställdhetsmyndigheten Insynsrådet, Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket SKL International
Thomas Lindén	7 800	Statschefläkare Narkotikautredningen (S 2022:01), särskild utredare
Olle Lundberg	7 800	Insynsrådet, Folkhälsomyndigheten Rådet för forskningens infrastrukturer, Vetenskapsrådet
Ulf Näslund	7 800	Socialstyrelsens vetenskapliga råd, hjärta-kärl
Sabina Orstam	5 200	–
Monica Persson	7 800	–
Sineva Ribeiro	5 200	Folksam Liv
Sofia Rydgren Stale	2 600	Läkartidningen förlag AB
Johan Sanmartin Berglund	7 800	Baltic Care AB Berg i kvadrat AB CAREBEAN Invest AB CogniCare AB Lakrits i Karlskrona AB Optriva AB Vestons AB Regeringens Äldreforskarråd
Elisabeth Wallenius	2 600	*

* Uppgift saknas

4 Beslut

Beslut om årsredovisningen för SBU 2023 har fattats den 22 februari 2024 av SBU:s generaldirektör Britta Björkholm.

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Stockholm den 22 februari 2024

Britta Björkholm
Generaldirektör

5 Bilagor

Bilaga 1. Ledamöter i SBU:s nämnd

Ordförande

Kerstin Nilsson
Seniorprofessor, Örebro universitet

Ledamöter

Britta Björkholm
Generaldirektör SBU

Jonas Claesson
Hälso- och sjukvårdsdirektör,
Region Örebro län

Heike Erkers
Ordförande, Akademikerförbundet SSR

Björn Halleröd
Professor, Göteborgs universitet

Fredrik Lennartsson
Dåvarande avdelningschef,
Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)

Thomas Lindén
Avdelningschef, Socialstyrelsen

Olle Lundberg
Huvudsekreterare, Forskningsrådet
för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte)

Ulf Näslund
Professor, Umeå universitet

Sabina Orstam
Avdelningschef, Socialstyrelsen

Monica Persson
Socialdirektör, Karlstads kommun

Sineva Ribeiro
Ordförande, Vårdförbundet

Sofia Rydgren Stale
Ordförande, Sveriges Läkarförbund

Johan Sanmartin Berglund
Professor, Blekinge Tekniska Högskola

Elisabeth Wallenius
Dåvarande ordförande,
Funktionsrätt Sverige

Nämndens uppdrag upphörde den 1 juli 2023 enligt förordning (SFS 2023:293) om ändring i förordningen (2007:1233) med instruktion för SBU.

Bilaga 2. Ledamöter i SBU:s vetenskapliga råd

Ordförande

Svante Twetman
Professor, Köpenhamns universitet

Vice ordförande

Anna Ehrenberg
Professor, Högskolan Dalarna

Ledamöter

Martin Bergström
Docent, Lunds universitet

Carina Berterö
Professor, Linköpings universitet

Lena Dahlberg
Docent, Högskolan Dalarna,
Karolinska Institutet

Ata Ghaderi
Professor, Karolinska Institutet

Petter Gustafsson
Professor, Karolinska Institutet

Jan Holst
Docent, Malmö och Lunds universitet,
(t.o.m. 2023-01-25)

Jahangir Khan
Professor, Göteborgs universitet

Ulrik Kihlbom
Docent, Uppsala universitet

Urban Markström
Professor, Umeå universitet

Titti Mattsson
Professor, Lunds universitet

Mussie Msghina
Docent, Örebro universitet

Christina Nehlin Gordh
Docent, Uppsala universitet

Ylva Nilsagård
Docent, Örebro universitet
(fr.o.m. 2023-03-01)

Katarina Steen Carlsson
Docent, Lunds universitet

Britt-Marie Stålnacke
Professor, Umeå universitet

Magnus Svartengren
Professor, Uppsala universitet

Sverker Svensjö
Medicine doktor, Uppsala universitet

Eva Uustal
Docent, Linköpings universitet

STATENS BEREDNING FÖR
MEDICINSK OCH SOCIAL
UTVÄRDERING